

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Rozvoj dobrovolnictví v ČR

NÁVRH

Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice

2019 - 2025

Zpracováno v rámci projektu „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“ (Rozvoj dobrovolnictví v ČR), reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0003724, který je spolufinancován z Evropské unie, Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu České republiky.

Návrh Koncepce zpracoval vědecko-výzkumný ústav:

ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, z. ú.

Švabinského 1749/19, 702 00 Ostrava – Moravská Ostrava,

IČ: 28614950, tel.: +420 596 112 649, web: <http://accendo.cz/>, e-mail: info@accendo.cz

Oponentní tým Ministerstva vnitra ČR:

JUDr. Michal Barbořík
Mgr. Nataša Diatková

Externí oponenti:

JUDr. Hana Frištenská (Úřad vlády ČR)
Bc. Kateřina Petrášová (Plán B, z. s., DC 67)
Helena Kovářová (Nová Trojka)

Autorský tým:

Doc. Ing. Lubor Hruška, Ph.D.
Mgr. Andrea Hrušková
PhDr. Jiří Tošner
Ing. Ivana Foldynová, Ph.D.
PaedDr. Miroslav Pilát, Ph.D.

Ing. Eva Poledníková, Ph.D.
Bc. Prokop Vašulín
Mgr. Ivan Žurovec
Ing. Petr Proske
Ing. David Kubáň a další

Citační vzor: HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; FOLDYNOVÁ, I.; PILÁT, M. a kol. (2018) *Návrh „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR“*. Ostrava: ACCENDO.

Zpracováno ke dni: 26. června 2018

OBSAH

Seznam zkratk.....	5
Slovníček pojmů	6
Předmluva	9
Abstrakt	11
Abstract	12
1 Úvod	14
2 Analytická východiska.....	16
2.1 Popis ekonomického a legislativního rámce.....	16
2.1.1 Počet dobrovolníků	16
2.1.2 Regulační rámec.....	17
2.1.3 Institucionální rámec.....	21
2.1.4 Ekonomický rámec	43
2.2 Evropská dimenze.....	47
2.2.1 Komparace vybraných zemí v oblasti dobrovolnictví	47
2.2.2 Rekapitulace zahraničních přístupů k dobrovolnictví	50
2.3 SWOT analýza pro rozvoj dobrovolnictví v ČR	53
3 Návrhová část.....	57
3.1 Základní principy koncepce rozvoje dobrovolnictví	57
3.2 Struktura návrhové části.....	58
3.3 Tematické oblasti, specifické cíle a opatření	61
3.3.1 TO A/ Rozvoj dobrovolnické infrastruktury pro zlepšení managementu dobrovolnictví.....	61
3.3.2 TO B/ Vzdělávání dobrovolníků a profesionalizace managementu dobrovolnictví.....	65
3.3.3 TO C/ Propagace dobrovolnictví v České republice na národní, regionální a lokální úrovni	66
4 Implementace	67

4.1	Způsob implementace a její organizační zajištění	67
4.2	Indikátorová soustava pro hodnocení.....	69
	Seznam použité literatury	72
	Internetové odkazy	73
	Seznam obrázků	74
	Seznam tabulek.....	74

SEZNAM ZKRATEK

ADMP	Asociace dobrovolnických mentoringových programů, z.s.
BAGFA	Bundesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen Federální asociace dobrovolnických center
CEV	The European Volunteer Centre Evropské dobrovolnické centrum
ČR	Česká republika
ČRDM	Česká rada dětí a mládeže
ČSÚ	Český statistický úřad
DI	Dopadový indikátor
EU	Evropská unie
EVH	European Values Study Evropský výzkum hodnot
FTE	Full-time equivalent Přepočteno na plné pracovní úvazky
GDPR	General Data Protection Regulation Obecné nařízení o ochraně osobních údajů
ILO	International Labour Organization Mezinárodní organizace práce
ISPV	Informační systém o průměrném výdělků
IZS	Integrovaný záchranný systém
Kč	Koruna česká (měna)
LDC	Lokální dobrovolnická centra
MMR	Ministerstvo pro regionální rozvoj
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra ČR
NÁVRH	návrh „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR“
NGO	Non-Governmental Organization Nezisková organizace
NISD	Nezisková instituce sloužící domácnostem
NNO	Nestátní neziskové organizace
NOZ	Nový občanský zákoník (tj. zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, v platném znění)
OPK	Odbor prevence kriminality
OSN	Organizace spojených národů
PO	Právnícká osoba
PR	Public relations Vztahy s veřejností
PROJEKT	Projekt „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“ (Rozvoj dobrovolnictví v ČR), reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0003724/
RADA	RADA DOBROVOLNICTVÍ - poradní orgán pro dobrovolnictví v gesci MV, který by se měl po schválení koncepce vytvořit
RDC	Regionální dobrovolnická centra
SC	Specifický cíl
SŠ	Střední škola
SÚNI	Satelitní účet neziskových institucí
TO	Tematická oblast
ULF	Unabhängiges Landesfreiwilligenzentrum Nezávislé státní centrum pro dobrovolnou práci
VS	Veřejná správa
ZŠ	Základní škola
ŽP	Životní prostředí

SLOVNÍČEK POJMŮ

Níže uvedené pojmy a jejich definice vychází z odborné literatury, legislativy a z praxe dobrovolnických organizací v ČR. Vzhledem k tomu, že v ČR je mnoho neukotvených pojmů v oblasti dobrovolnictví, považují autoři analýzy tuto část za zásadní, jelikož slouží k orientaci v Konceptu a také k orientaci na české dobrovolnické scéně.

Aktivity/služby poskytované dobrovolnickými centry:	Jedná se o aktivity/služby, které dobrovolnická centra poskytují dobrovolníkům i přijímajícím organizacím, tj. servis k zajištění dobrovolnictví (školení, pojištění, PR apod.).
Dobrovolná činnost	Činnost vykonávána dobrovolníkem v organizacích, zejména v nestátních neziskových organizacích, příspěvkových organizacích a organizačních složkách státu. Taktéž je možno sem zařadit neformální dobrovolnictví vykonávané v rámci neformálních vazeb, jako např. v sousedství, komunitě. Je nutno poznamenat, že široká občanská veřejnost často pojmy dobrovolná činnost a dobrovolnická služba nerozlišuje. Běžně používané synonymum je dobrovolná práce.
Dobrovolnická činnost	Činnost vykonávána dobrovolníkem dobrovolně v dobrovolnických centrech a dobrovolnických organizacích, nejedná se pouze o formální dobrovolnictví dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ale také o další dobrovolnickou činnost realizovanou mimo akreditované programy/projekty. Někdy je používáno synonymum dobrovolnická práce.
Dobrovolnická organizace	Jedná se o organizace zabývající se prací s dobrovolníky. Tento pojem zahrnuje jak přijímající organizace, tak vysílající organizace a další organizace, v nichž působí dobrovolníci. V ČR má dobrovolnická organizace často přívlstek dobrovolnické centrum, tyto pojmy bývají zaměňovány z důvodu nejasného vymezení. Dle pozorovaných objektivních kritérií lze pro rozlišení mezi dobrovolnickou organizací a dobrovolnickým centrem stanovit rozsah činností a počet oblastí, ve kterých dobrovolníci působí.
Dobrovolnická služba	Dobrovolnictví v akreditovaných programech/projektech dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě). V zahraničí jsou termíny „dobrovolná služba“, „dobrovolnická služba“ a „dobrovolnictví“ považovány za synonyma.
Dobrovolnické centrum	V současné době je v ČR celoplošně užíván pojem dobrovolnické centrum, jímž se označují téměř všechny organizace zabývající se prací s dobrovolníky. Pojem označuje buď celou organizaci, nebo jen její část. V analýze je tento pojem uváděn u všech organizací, které se za dobrovolnická centra považují, a proto uvádějí tento pojem ve svých stanovách nebo na svých webových stránkách. Termín „dobrovolnické centrum“ není unifikován a každá organizace si jej používá dle svého uvážení. Toto vymezení není v rozporu se současnou legislativou, která tento pojem nevymezuje.
Dobrovolnictví	Dobrovolnictví je veřejně prospěšná činnost, která je vykonávána dobrovolníkem ze svobodné vůle, v jeho volném čase a bez nároku na odměnu nebo protislužbu.

Formální dobrovolnictví	Formální (organizované) dobrovolnictví je, když se dobrovolníci zapojí do dobrovolnictví prostřednictvím organizace (např. domov seniorů, nemocnice, ekologické hnutí, středisko volného času, knihovna), ať už si ji najdou sami nebo je jim doporučena nejbližším dobrovolnickým centrem. Dobrovolníci mají písemnou smlouvu nebo jsou členy těchto organizací (avšak vykonávají dobrovolnou činnost mimo povinnosti vyplývající z členství), mají pojištění a jsou proškolení ¹ .
Management dobrovolnictví	Pod pojmem management dobrovolnictví se rozumí plánování, organizování, koordinování, hodnocení a oceňování činnosti dobrovolníků. Obsahuje následující aktivity: 1. Výběr dobrovolníků a jejich přiřazení k vhodné činnosti 2. Popis dobrovolnických činností, jejich práv a povinností 3. Ocenění dobrovolnické činnosti 4. Evaluace vlivu dobrovolnické činnosti na organizace využívající dobrovolníky 5. Odborné školení dobrovolníků a vytváření příležitosti pro jejich další rozvoj 6. Školení pro zaměstnance pracující s dobrovolníky 7. Pravidelný sběr dat o výkonu dobrovolnické činnosti, vedení databáze 8. Pravidelné supervize, setkávání a komunikace s dobrovolníky 9. Uzavírání pojištění odpovědnosti pro ochranu dobrovolníků
Neformální dobrovolnictví	Neformální dobrovolnictví je, když jednotlivec poskytne neplacenou službu lidem, kteří s ním nejsou příbuzní. Rovněž zde patří i dobrovolné a svobodné podílení se na rozvoji komunity, péče o životní prostředí, zachování kulturního a přírodního dědictví, které nespadá pod formální dobrovolnictví. Při ústní domluvě dojde k uzavření ústní občanskoprávní smlouvy o dobrovolné výpomoci. I nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb. (NOZ), s takovou smluvní formou počítá.
Oblasti dobrovolnictví	Na základě těchto zjištěných faktů byly pro analýzu jednotlivé oblasti výkonu dobrovolnické činnosti vymezeny následujícím způsobem: 1. Sociální služby 2. Kultura a pomoc při zachování kulturního dědictví 3. Zdravotnictví 4. Ekologie a ochrana životního prostředí 5. Prevence kriminality 6. Dobrovolnictví s dětmi a mládeží 7. Mimořádné události a krizové situace 8. Sportovní a pohybové aktivity 9. Rozvoj občanské společnosti a lidská práva 10. Mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce 11. Další oblasti dobrovolnictví a. Dobrovolnictví firem b. Dobrovolnictví ve veřejné správě c. Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech d. Virtuální dobrovolnictví

¹ Formální dobrovolnictví se obvykle v zahraniční odborné literatuře vnímá jako dobrovolnictví vykonávané v rámci nebo prostřednictvím organizace, tedy včetně členského.

Výkonávané dobrovolnické aktivity/služby	Jedná se o aktivity/služby, které by měla dobrovolnická organizace vykonat, aby uspokojila poptávku po dobrovolnictví v jednotlivých oblastech (například předčítání, procházky, doučování, sázení stromů).

PŘEDMLUVA

Návrh Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice je součástí projektu, který Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra realizuje za podpory Evropského sociálního fondu, Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu ČR. Projekt má název Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center (registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0003724, zkráceně Rozvoj dobrovolnictví v ČR). Je zaměřený na podporu, profesionalizaci a koordinované využívání dobrovolníků v rámci veřejně prospěšných aktivit.

Prvním výstupem projektu byla analýza současného stavu dobrovolnictví v České republice a v zahraničí (Slovensko, Polsko, Rakousko, Německo, Itálie a Nizozemí). Tato analýza předchází návrhu Koncepce. Je v ní popsáno prostředí, ve kterém je dobrovolnictví realizováno, a to z pohledu legislativy, ekonomického zajištění, managementu dobrovolnictví, vzdělávání a další podpory ze strany veřejné i soukromé sféry atd.

Analýza se stala výchozím materiálem pro návrh Koncepce, který je druhým výstupem projektu, a rozpracovává do návrhu opatření hlavní zjištění z analýzy. Návrh Koncepce dále reaguje na výstupy dvoudenní odborné konference, která se uskutečnila v březnu 2018 za účasti klíčových českých i zahraničních osobností na poli dobrovolnictví a pracuje rovněž s podněty, které vzešly z kulatého stolu českých expertů v oblasti dobrovolnictví. V neposlední řadě se do návrhu Koncepce promítly oponentní posudky odborníků na dobrovolnictví.

Tento návrh Koncepce tak primárně vychází z názorů expertů na dobrovolnictví a ze zkušeností samotných dobrovolnických organizací, zástupců samospráv, akademické sféry i zahraničních odborníků. Není to materiál obsahující oficiální návrhy Ministerstva vnitra či dalších resortů, jeho cílem je naopak poskytnout Ministerstvu vnitra základní pohled a představy na rozvoj dobrovolnictví vycházející ze samotného prostředí dobrovolnictví.

Z návrhu Koncepce bude vycházet budoucí meziresortní Koncepce Rozvoje dobrovolnictví v České republice a její akční plány. Koncepce realizovaná

Odborem prevence kriminality MV tak naplní část usnesení vlády ČR č. 608/2015 o Státní politice vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020. Koncepce nastaví prostředí a určí opatření pro rozvoj na poli dobrovolnictví v České republice minimálně do roku 2025.

Mezi hlavní opatření plánované Koncepce patří podpora vzniku a rozvoje regionálních dobrovolnických center, které se mají stát oporou pro další rozvoj dobrovolnických organizací a samotného dobrovolnictví v daném regionu. A právě pilotní realizace a podpora takových regionálních dobrovolnických center a vytvoření metodiky pro jejich další fungování bude po následující dva roky předmětem aktivit projektu Rozvoj dobrovolnictví v ČR.

Děkujeme všem aktérům za dosavadní spolupráci a těšíme se, že se budeme setkávat i při pokračování aktivit tohoto projektu.

Mgr. Nataša Diatková, Odbor prevence kriminality MV, věcný gestor projektu

JUDr. Michal Barbořík, ředitel Odboru prevence kriminality MV, ředitel projektu

ABSTRAKT

Ministerstvo vnitra České republiky realizuje projekt „Koncepte rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“, který je spolufinancován z Evropské unie, Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu České republiky.

Jedním z výstupů projektu je návrh „Koncepte rozvoje dobrovolnictví v České republice 2019 - 2025“, která je průřezovým strategickým dokumentem orientovaným na komplexní rozvoj dobrovolnictví v území ve třech hierarchických úrovních a to národní, regionální a lokální. Návrh Koncepte se skládá z analytické, návrhové a implementační části. Vymezuje principy, hodnoty, vize, globální cíle, tematické oblasti, specifické cíle a opatření.

Návrh Koncepte vymezuje hodnotu následovně: Česká republika považuje dobrovolnictví za výraz svobody, odpovědnosti a solidarity, vnímá dobrovolnictví jako významnou hodnotu pro další rozvoj společnosti.

Je stanovena tato vize: Vytvořit příznivé prostředí pro rozvoj dobrovolnictví v České republice, s kvalitní infrastrukturou tvořenou zejména regionálními dobrovolnickými centry, které budou přispívat k profesionalizaci managementu dobrovolnictví a zkvalitňování dobrovolnické činnosti.

Vize je realizována prostřednictvím dvou globálních cílů:

G1 Rozvinout všechny formy dobrovolnictví v České republice a jejich regionální a oborovou dostupnost.

G2 Rozvinout kladný postoj české společnosti k dobrovolnictví jako k všeobecně uznávané společenské hodnotě.

Dále je návrh Koncepte rozčleněn do 3 tematických oblastí, které naplňují 8 specifických cílů, 27 opatření. Klíčovou roli pro implantaci Koncepte bude mít RADA DOBROVOLNICTVÍ, jako poradní orgán pro dobrovolnictví v gesci Ministerstva vnitra České republiky na národní úrovni, kde by byly zastoupeny resorty, samosprávy, dobrovolnické organizace.

ABSTRACT

The Ministry of the Interior of the Czech Republic has implemented the project “The concept of development of the voluntary service in the Czech Republic with an emphasis on creating efficient regional volunteer centres”, registration number: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0003724, which is co-financed by the European Union, the European Social Fund through the Operational Programme Employment and by the State Budget of the Czech Republic.

The Concept of the Development of Volunteering in the Czech Republic is focused on ensuring the regional and professional availability of volunteering in the form of volunteer centres focusing on system support and development of volunteer activities covering the entire territory of the Czech Republic.

One of the outputs of the project is the "Concept of the Development of Volunteering in the Czech Republic 2019 - 2025" which is a cross-sectional strategic document oriented to the complex development of volunteering in the territory in three hierarchical levels, national, regional and local. The Draft of the Concept consists of analytical, proposing and implementation parts. It defines principles, values, visions, global goals, thematic areas, specific objectives and actions.

The draft of the Concept defines the value as follows: The Czech Republic regards volunteering as an expression of freedom, responsibility and solidarity, perceiving volunteering as an important value for further development of the society.

The following vision has been set: Create a favourable environment for the development of volunteering in the Czech Republic, with a high-quality infrastructure consisting mainly of regional volunteer centres, which will contribute to the professionalization of volunteer management and the improvement of volunteering.

The vision is realized through two global goals:

G1 Develop all forms of volunteering in the Czech Republic and their regional and branch availability.

G2 Develop a positive attitude of Czech society towards volunteering as a generally recognized social value.

Furthermore, the draft of the Concept is divided into 3 thematic areas which meet 8 specific objectives, 27 actions. The COUNCIL FOR VOLUNTEERING will hold a key role for the implantation of the Concept as the advisory body for volunteering under the auspice of the Ministry of the Interior of the Czech Republic at the national level, where departments, self-governments, volunteer organizations will be represented.

1 ÚVOD

V souladu s usnesením vlády ČR č. 608/2015 je vytvořen návrh „Koncepte rozvoje dobrovolnictví v ČR“ (dále jen „návrh“) s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center se zaměřením na systémovou podporu a rozvoj dobrovolnických aktivit, zvýšenou dostupnost a profesionalizaci služeb dobrovolnických center a jejich klientů při pokrytí celého území České republiky.

Koncepte rozvoje dobrovolnictví v České republice 2019 - 2025 je průřezovým strategickým dokumentem orientovaným na komplexní rozvoj dobrovolnictví v území ve třech hierarchických úrovních a to národní, regionální a lokální.

Obrázek 1.1: Schéma tří úrovní

Zdroj: ACCENDO, 2018. Pozn.: RDC – regionální dobrovolnická centra; LDC – lokální dobrovolnická centra.

Návrh Koncepte je v souladu s Metodikou přípravy veřejných strategií, přijatou usnesením vlády ČR č. 318/2013.

Návrh obsahuje popis stávajícího rámce (legislativního, ekonomického atd.) pro působení dobrovolnictví v ČR, základní srovnání se zahraničím, doporučení k možnostem dalšího rozvoje dobrovolnictví v ČR včetně fungování dobrovolnických center v oblasti managementu dobrovolnictví v České republice a využití jejich služeb a dále pak podněty a konkrétní a realistické návrhy

na zvýšení dostupnosti dobrovolnictví, širší zapojení dobrovolníků do dobrovolnických aktivit, jejich lepší koordinaci, profesionalizaci a zefektivnění poskytování služeb dobrovolnictví na celém území České republiky.

Doporučení, podněty a návrhy mohou směřovat jak do oblasti legislativní, tak i nelegislativní, do oblasti dobrovolnictví upraveného zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, ve znění pozdějších předpisů (tzv. akreditovaný režim), tak i do dobrovolnictví neakreditovaného (mimo režim výše uvedeného zákona, dle obecných právních předpisů). Návrh bude také obsahovat realistické odhady finančního zajištění navrhovaných doporučení a náměty na možnosti jejich zajištění.

Proces tvorby strategie

1. Příprava tvorby Koncepce MV (Odbor prevence kriminality).
2. Tvorba analýzy v ČR a zahraničí včetně sběru příkladů dobré praxe:
 - a. tvorba analýzy;
 - b. připomínkování oponentním týmem MV.
3. Participace - Analýza byla představená na dvoudenní odborné konferenci s workshopem, jehož závěry byly podkladem vypracování návrhu Koncepce, ve dnech 20. až 21. března 2018.
4. Tvorba návrhu Koncepce odborným týmem.
5. Připomínkování oponentním týmem MV.
6. Diskuze nad návrhovou částí v rámci expertního panelu 18. června 2018.
7. Odevzdání návrhu Koncepce MV (Odbor prevence kriminality), k dalšímu procesu zpracování včetně meziresortního připomínkování k 28. červnu 2018.

2 ANALYTICKÁ VÝCHODISKA

Analytickým východiskem pro zpracování Koncepce je Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR² zpracována pro potřeby Koncepce v letech 2017 až 2018.

2.1 POPIS EKONOMICKÉHO A LEGISLATIVNÍHO RÁMCE

2.1.1 Počet dobrovolníků

Základním rámcem pro návrh monitorovacích indikátorů, které jsou vymezeny v implementační části, jsou statistiky pravidelně sledované Českým statistickým úřadem. V ČR se neprovádí žádné šetření dobrovolníků v domácnostech. Odhady ČSÚ o této skupině obyvatelstva tedy vycházejí pouze z údajů, které má úřad k dispozici od neziskových institucí. Ty však nejsou kompletní a proto mají údaje o dobrovolnicích omezenou validitu, na základě poznatku z terénu dochází k výraznému podhodnocování počtu dobrovolníků a počtu hodin vykonávané dobrovolné činnosti. Na základě expertního odhadu se pohybuje počet dobrovolníků kolem 2 mil. osob³, všechna čísla jsou však přibližná, jak uvádí PhDr. Jiří Tošner.

Doporučujeme zvýšit validitu vykazovaných počtů dobrovolníků, jejich rozčlenění na krátkodobé (tj. do 1 roku dobrovolné činnosti) a dlouhodobé dobrovolníky, kteří budou děleni dle vymezených oblastí.

Dle údajů neziskových institucí lidé jako dobrovolníci v roce 2015 odpracovali 45,1 mil. hodin. Jelikož dobrovolník může pracovat i pro více neziskových institucí, publikuje se v satelitním účtu neziskových organizací počet dobrovolníků v podobě úvazků přepočtených na plnou pracovní dobu (FTE). Dobrovolníci tvořili v roce 2015 po přepočtu „pouze“ 26 102 úvazků. Údaje za rok 2014 jsou mírně vyšší. Dle následující tabulky lze identifikovat od roku 2008 pokles počtu dobrovolníků i počtu odpracovaných hodin, nejnižší hodnoty jsou v letech 2010 a 2013. V roce 2014

² HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; PILÁT, M. a kol. Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Ostrava: ACCENDO. 2018.

³ Jedná se však pouze o přibližný odhad, jelikož k satelitnímu účtu neziskových organizací je nutno přidat počty dobrovolníků v příspěvkových a dalších organizacích, které nespádají do neziskového sektoru. (expertní odhad TOŠNER, J., HESTIA - Centrum pro dobrovolnictví, z. ú.).

došlo k nárůstu u neziskových institucí sloužících domácnostem, které jsou pro sektor dobrovolnictví klíčové.

Tabulka 2.1: Počet dobrovolníků přepočtený na celé úvazky a počet odpracovaných hodin

Rok	Počet dobrovolných pracovníků			Počet hodin odpracovaných dobrovolníky		
	Neziskový sektor celkem	Nefinanční podniky a finanční instituce	Neziskové instituce sloužící domácnostem	Neziskový sektor celkem	Nefinanční podniky a finanční instituce	Neziskové instituce sloužící domácnostem
2008	↑ 27 255	↑ 306	↑ 26 949	↑ 47 205 654	↑ 530 707	↑ 46 674 947
2009	↑ 27 145	→ 165	↑ 26 979	↑ 47 177 450	→ 287 072	↑ 46 890 116
2010	↓ 25 039	→ 169	↓ 24 870	↓ 44 320 933	→ 299 531	↓ 44 021 402
2011	→ 25 983	→ 168	→ 25 815	→ 45 185 506	→ 292 602	→ 44 892 904
2012	→ 25 964	↓ 104	→ 25 860	→ 44 866 218	↓ 180 088	→ 44 686 130
2013	↓ 25 307	↓ 107	↓ 25 200	↓ 43 763 665	↓ 184 448	↓ 43 579 217
2014	→ 26 414	↓ 61	→ 26 353	→ 45 605 895	↓ 106 118	→ 45 499 777
2015	→ 26 102	↓ 60	→ 26 042	→ 45 140 006	↓ 104 173	→ 45 035 833

Zdroj: ČSÚ, *Satelitní účet neziskových institucí 2008 – 2015. SA000109 Agregace neziskového sektoru.*

Pro zlepšení evidence počtu dobrovolníků a zlepšení monitoringu je v návrhové části vymezen specifický cíl „AS4/ Podpořit efektivní monitoring dobrovolnické činnosti, který prokáže společenský a ekonomický přínos dobrovolnictví“.

2.1.2 Regulační rámec

Návrhová část vychází ze současného legislativního rámce, který byl dobrovolnickými organizacemi⁴ shledán jako dostatečný. Zákonem upravujícím oblast dobrovolnictví v České republice je zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (dále jen zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů. Dne 5. června 2014 nabývá účinnosti zákon č. 86/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění zákona pozdějších předpisů, který reaguje především na požadavky vyplývající ze zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) a z usnesení vlády č. 611/2007 ke Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007 -

⁴ Tento závěr je založen na základě výsledků z individuálních polostrukturovaných rozhovorů se 14 dobrovolnickými centry ve všech krajích České republiky a v hlavním městě Praha; dále na individuálních polostrukturovaných rozhovorech s dalšími 14 organizacemi pracujícími s dobrovolníky v jednotlivých oblastech (většinou se jednalo o organizace s celostátní působností). Podkladem k tomuto závěru byly také informace z realizovaných kulatých stolů na konferenci „Rozvoj dobrovolnictví v ČR“, která se konala v březnu 2018 v Praze. Účastníky konference byli zástupci NNO a dalších organizací přijímajících dobrovolníky, jednotlivých ministerstev, krajů, obcí.

2013 a usnesení vlády č. 108/2013 o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013 - 2017.

Zákonem o dobrovolnické službě se řídí pouze organizace, které získají akreditaci Ministerstva vnitra ČR na konkrétní projekt/program.

Dobrovolníkem může být fyzická osoba starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky. Jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, musí být osoba starší 18 let⁵ a zároveň se rozhodne svobodně poskytovat dobrovolnickou službu na základě svých vlastností, znalostí a dovedností.

Zákon o dobrovolnické službě zavedl do českého právního řádu mj. pojmy dobrovolník, dobrovolnická služba, vysílající organizace, přijímající organizace. Pouze některé neziskové organizace pracující s dobrovolníky mají akreditaci k dobrovolnickému programu udělenou Ministerstvem vnitra ČR, to znamená, že jsou povinny řídit se zákonem o dobrovolnické službě. Jsou také oprávněny uzavírat se zájemci smlouvy o dobrovolnické službě a vyslat je po uzavření smlouvy do přijímajících organizací. Vysílající organizace je zodpovědná za výběr, evidenci, přípravu, pojištění dobrovolníka. Přijímajícími organizacemi jsou například různé charitativní organizace, sdružení zdravotně postižených, mateřská centra, domovy pro seniory, domovy pro mládež, nemocnice, azylové domy, protidrogová centra, poradenská zařízení, atd., samozřejmě pokud projeví zájem o práci dobrovolníků.

Z právní úpravy vyplývají také benefity, mezi které patří možnost úhrady veřejného zdravotního pojištění, možnost hrazení důchodového pojištění, možnost započítání doby výkonu dobrovolnické služby do náhradní doby zaměstnání při posuzování nároku podpory v nezaměstnanosti, výhody v oblasti daně z příjmu a daně darovací za podmínek uvedených v zákoně. Obecně lze říci, že hlavním cílem právní úpravy je profesionalizace a nastavení standardů činnosti nestátních neziskových organizací v oblasti dobrovolnictví.

Podstatou zákona je tedy nastavení jasných, srozumitelných, právně podložených a vymahatelných pravidel pro všechny zúčastněné subjekty (tj. jak pro dobrovolníka, tak pro vysílající a přijímající organizaci). Zákonem získává

⁵ Odstavec 1 § 3 198/2002 Sb., zákon o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, v platném znění.

dobrovolník právní status. Organizací s akreditovaným projektem anebo programem je pojištěn proti škodám na zdraví a na majetku. Tato organizace také může hradit, je-li to součástí smlouvy s dobrovolníkem, případné náklady spojené s přípravou a lze s organizací jednat také o dalších aspektech dobrovolnictví, např. o plné nebo částečné úhradě cestovních výdajů, ubytování a stravy. Je povinna zajistit řádné a zdravotně nezávadné ubytování, je-li dobrovolnická služba vykonávána mimo obec trvalého pobytu. Vysílající organizace si může vyžádat od uchazeče podle povahy služby předložení výpisu z evidence rejstříku trestů či potvrzení o zdravotním stavu. Dobrovolník má nárok na zajištění kvalitní přípravy k výkonu dobrovolnické činnosti, je-li potřebná, může absolvovat školení a být odborně veden v místě výkonu dobrovolnické služby. Má nárok na poskytnutí pracovních prostředků a ochranných pomůcek. Některé vysílající organizace mají své metodiky, podle kterých jsou dobrovolníci vybíráni a připravováni na svoji činnost, jejichž součástí jsou například pohovory, orientační psychotesty, dotazníky, školení a výcviky. Zákon dále např. stanovuje náležitosti smlouvy mezi dobrovolníkem a vysílající organizací a vymezuje podmínky, za kterých stát podporuje dobrovolnickou službu, a to včetně dotací nestátním neziskovým organizacím, které mají akreditovaný program podle tohoto zákona.

Za dobrovolnickou službu uvedenou výše se nepovažuje činnost týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti anebo v pracovněprávním vztahu, služebním poměru nebo členském poměru. Výkon vojenské činné služby je překážkou výkonu dobrovolnické služby.

Člen vysílající organizace může být pro tuto organizaci dobrovolníkem, pokud ovšem svou dobrovolnickou službu vykonává mimo své povinnosti vyplývající z jeho členského poměru k vysílající organizaci a ani k ní nemá žádný jiný právní vztah. To neplatí pro člena sociálního družstva, který nesmí vykonávat dobrovolnickou službu pro potřebu sociálního družstva, jehož je členem.

Vysílající organizace musí být veřejně prospěšná dle § 146 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Tuto skutečnost při žádosti o akreditaci doloží písemným prohlášením.

Vysílající organizace může být: nadace, nadační fond, ústav, sociální družstvo, spolek, obecně prospěšná společnost, právnická osoba církve anebo náboženské společnosti. Vysílající organizace je povinna vydat dobrovolníkovi na jeho žádost osvědčení o vykonané dlouhodobé dobrovolnické službě. Vzor osvědčení je přílohou novelizovaného zákona o dobrovolnické službě.

Přijímající organizace musí být veřejně prospěšné, stejně jako vysílající. Přijímající organizace může být také fyzická osoba, na ni se požadavek veřejné prospěšnosti nevztahuje. Dalšími typy přijímajících organizací mohou být státní orgány, organizační složky státu, orgány a organizační složky územních samosprávných celků, státní příspěvkové organizace, příspěvkové organizace územních samosprávných celků a školské právnické osoby. Předmětem činnosti přijímající organizace může již být podnikání, přijímající organizace může mít právní formu např. a.s. anebo s.r.o., ale musí být veřejně prospěšná a dobrovolník v ní nesmí vykonávat takové činnosti, které by vykonával v rámci podnikání přijímající organizace.

Dobrovolník vyslaný do přijímající organizace na základě zákona o dobrovolnické službě se primárně řídí zákonem o dobrovolnické službě a v oblastech tímto zákonem neupravených pak občanským zákoníkem.

Dále je zásadní právní úprava pro dobrovolnictví v oblasti sociálních služeb, kde dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v § 115 a § 120 zmiňuje účast dobrovolníků dle jiných právních předpisů (s odkazem na zákon o dobrovolnické službě) a v § 100, odst. 2 stanovuje povinnost mlčenlivosti také dobrovolným pracovníkům. Jedná se o obor, do kterého se zapojuje stále více dobrovolníků.

Dle právního stavu k 1. 4. 2018, se k dobrovolnictví v ČR vztahují ještě níže uvedené zákony:

- zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
 - pouze v Hlavě III o podpoře v nezaměstnanosti uvádí výkon dobrovolnické služby na základě smlouvy jako náhradní dobu považující se za zaměstnání
- zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění
 - v části druhé uvádí dobrovolníka jako jednoho z pojištěnců

- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
 - v § 49a zmiňuje možnost o absolvování akreditovaného vzdělávacího programu za podmínek dle jiných právních předpisů (s odkazem na zákon o dobrovolnické službě)
- zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce
 - v § 6 uvádí, že působnost úřadu se vztahuje také na vysílající nebo přijímající organizace
- zákon č. 268/2014 Sb., o zdravotnických prostředcích
 - pouze upřesňuje, že může jít i o dobrovolníka v obecných pojmech

Dále se k dobrovolnictví v ČR vztahují ještě níže uvedené vyhlášky:

- z oblasti vzdělávání: vyhláška č.74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání ze dne 9. února 2005
- z oblasti sociálně-právní ochrany dětí: vyhláška č.473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí ze dne 17. prosince 2012
- z oblasti účetnictví: vyhláška č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví ze dne 6. listopadu 2002
- z oblasti statistických zjišťování: vyhláška č. 373/2017 Sb., o Programu statistických zjišťování na rok 2018 ze dne 19. října 2017

2.1.3 Institucionální rámec

Politika dobrovolnictví v České republice není jednotně řízena z důvodu velké šíře oblastí, ve kterých dobrovolnictví působí. Pravomoci a působnost jednotlivých ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy upravuje kompetenční zákon.⁶ Činnost ústředních orgánů státní správy v oblasti dobrovolnictví lze obecně rozdělit na roli legislativní, koncepční, metodickou a realizační. Koncepční role je prováděna tvorbou a naplňováním resortních i meziresortních koncepcí a strategií. Metodická role je uskutečňována vydáváním závazných nebo doporučujících metodik/metodických postupů. Realizační role se projevuje formou

⁶ Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

veřejných výdajových programů, které podporují dobrovolnictví v jednotlivých oblastech. V rámci popisu jednotlivých ústředních orgánů státní správy jsou určité rozdíly, jelikož jsou uváděny jen zjištěné skutečnosti, např. pokud ministerstvo nemá metodiky k dobrovolnictví, pak tato část není uvedena.

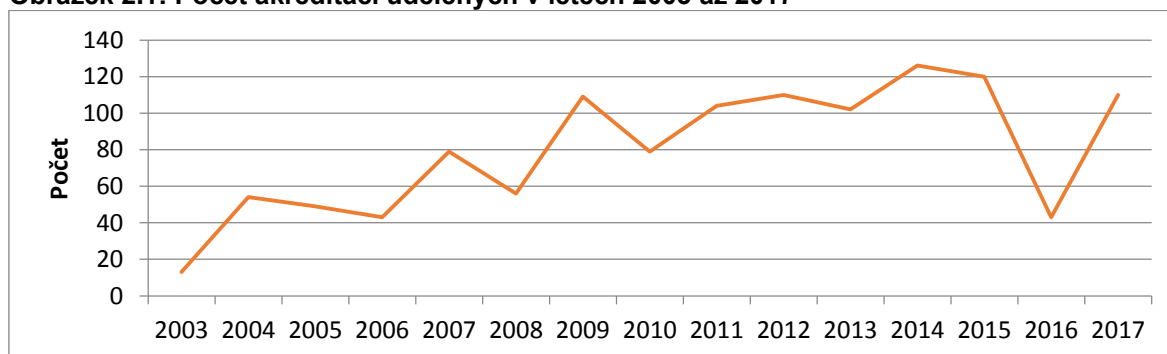
Jako reakce na nejednotnost řízení politik dobrovolnictví v České republice z centrální úrovně je v návrhové části uveden specifický cíl „AS3/ Vytvořit institucionální a legislativní prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni včetně překonání resortního přístupu a zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR“. V rámci opatření je vytvoření RADY DOBROVOLNICTVÍ a jejího sekretariátu, jako poradního orgánu pro dobrovolnictví v gesci MV ČR na národní úrovni, kde by byly zastoupeny ústřední orgány státní správy, samosprávy (kraje a obce), dobrovolnické organizace. Cílem RADY DOBROVOLNICTVÍ bude harmonizovat a systematizovat přístupy s využitím synergických efektů k politice dobrovolnictví v ČR pro rozvoj příznivého prostředí.

2.1.3.1 Ministerstvo vnitra

Kompetence

Klíčovým odborem pro oblast dobrovolnictví je Odbor prevence kriminality, který je gestorem zákona o dobrovolnické službě⁷, na základě kterého uděluje akreditace programům nebo projektům dobrovolnických organizací a na tyto akreditované programy nebo projekty poskytuje organizacím také dotace⁸.

Obrázek 2.1: Počet akreditací udělených v letech 2003 až 2017

Zdroj: MVČR, 2003 – 2017.

⁷ Zákon č. 86/2014 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Více o činnosti odboru se můžete dozvědět v příslušné sekci webu <http://mvcr.cz/>

Ministerstvo vnitra se dlouhodobě zabývá také dobrovolnictvím při mimořádných stavech a krizových situacích. Odbor prevence kriminality zastřešuje činnost pracovní skupiny „dobrovolnictví při mimořádných událostech a krizových stavech“, která v pravidelných intervalech zasedá a diskutuje nové zkušenosti a názory v této problematice. Novou dobrou praxi a zkušenosti poté šíří prostřednictvím různých aktivit, například konferencí apod. Výstupem činnosti pracovní skupiny je například dokument „Pravidla dobrovolnické pomoci při mimořádných událostech⁹“, která slouží jako pomůcka pro občany, veřejnou správu, neziskové organizace a podnikatelské subjekty.

Dotační programy

1/Dotační program pro oblast dobrovolnické služby

2/Dotační program Bezpečnostní dobrovolník

Metodiky

Ministerstvo vnitra vytvořilo **Manuál pro obce**. Jedná se o nezávaznou metodickou pomůcku, která je určena především obcím, obecním policiím a členům zastupitelstev a měla by sloužit jako zdroj inspirace při zabezpečování systémových opatření v oblasti vytváření podmínek pro zvyšování bezpečnosti a veřejného pořádku na místní úrovni, za využití dobrovolné pomoci laické veřejnosti. Manuál je adresován všem obcím v České republice, nikoliv jen těm, které budou žádat o dotaci.

Pracovní skupina Dobrovolníci při mimořádných událostech a krizových stavech při Ministerstvu vnitra České republiky vytvořila v roce 2013 příručku „**Pravidla dobrovolnické pomoci při mimořádných událostech**¹⁰“. Pomůcka je pro občany, veřejnou správu, neziskové organizace a podnikatelské subjekty.

Příručka pro obce využitelná při vzdělávání pracovníků krizového řízení v oblasti vnitřní bezpečnosti¹¹ z roku 2014 zahrnuje téma využití dobrovolníků při těchto událostech.

⁹ www.mvcr.cz/soubor/pravidla-2013-web-pdf.aspx

¹⁰ www.mvcr.cz/soubor/pravidla-2013-web-pdf.aspx

¹¹ <http://mvcr.cz/soubor/prirucka-pro-obce-final-pdf.aspx>

2.1.3.2 Úřad vlády

Kompetence

Oblast dobrovolnictví na Úřadu vlády České republiky má v kompetenci Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (RVNNO), která je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem vlády České republiky. Byla zřízena usnesením vlády č. 428 ze dne 10. 6. 1992 jako Rada pro nadace a usnesením č. 223 ze dne 30. 3. 1998 byla transformována na Radu vlády pro nestátní neziskové organizace.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Dobrovolnictví jako jedno z průřezových témat a znaků neziskových organizací je řešeno ve Státní politice vůči nestátním neziskovým organizacím v letech 2015 - 2020. Z této politiky vyplývá řada úkolů vlády ČR zejména pro úroveň ministerstev¹².

Dotační programy

Úřad vlády spravuje celou řadu dotačních titulů, žádný z nich však není zaměřen primárně na oblast dobrovolnictví. S prací dobrovolníků se však v těchto dotačních titulech do jisté míry počítá, respektive práce dobrovolníků vykonána v rámci projektu může být zahrnuta do spolufinancování projektu¹³. Dobrovolníky si může vykazovat pouze organizace, u které pracují dobrovolníci na základě zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů. Dobrovolnická práce je pro účely zahrnutí spolufinancování ohodnocena dle sazby oceněné Český statistickým úřadem.

Dotační programy jsou rozděleny dle jednotlivých Rad, viz následující seznam:

- Dotace Rady vlády pro NNO k podpoře kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací
- Dotace Rady vlády pro rovnost žen a mužů k financování projektů v oblasti rovnosti žen a mužů

¹² Úkoly plynoucí ze Státní politiky vůči neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020. Příloha usnesení vlády ze dne 29. července 2015 č. 608. Aktualizováno dne 31. 3. 2016.

¹³ Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy.

- Dotace Vládního výboru pro zdravotně postižené občany - Dotační program Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených
- Dotace Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky - Dotace na protidrogovou politiku
- Dotace Rady vlády pro národnostní menšiny - Podpora naplňování Charty Rady Evropy menšinových jazyků
- Dotace Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, dotační programy:
 - Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce
 - Podpora terénní práce
 - Podpora koordinátorů pro romské záležitosti

2.1.3.3 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Kompetence

Na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy dobrovolnictví spadá především pod Odbor pro mládež. Kromě samotné podpory rozvoje dobrovolnictví MŠMT podporuje uznávání kompetencí získaných dobrovolnictvím a podporuje jejich využívání.

Legislativa

Výchova k dobrovolnictví je ve vyhlášce MŠMT o zájmovém vzdělávání uvedena jako jedna z forem zájmového vzdělávání¹⁴.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Pro oblast mládeže je v současné době aktuální strategický dokument MŠMT s názvem „Koncepce podpory mládeže na období 2014 - 2020 České republiky¹⁵“. Ta určuje strategické cíle státní politiky ve vztahu k mládeži. Reflektuje potřeby mládeže zejména v oblasti vzdělávání a mobility, zaměstnanosti a podnikání mladých lidí, kultury a tvořivosti, jejich participace, zdraví a zdravého životního stylu, mládeže s omezenými příležitostmi a dobrovolnictví. Zabývá se také environmentální a globální rozvojovou problematikou včetně přístupu mladých lidí k právům a informacím.

¹⁴ Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (§ 2, písm. d)

¹⁵ <http://www.msmt.cz/file/33599/>

Koncepce podpory mládeže obsahuje 5 horizontálních priorit, z nichž prioritou č. 4 „Zapojení mladých lidí do procesů spolurozhodování a spoluúčasti“ vymezuje prioritu podpory dobrovolnictví, viz následující citace: *„Prioritou v této oblasti je také podpora dobrovolnictví mladých lidí, které stimuluje aktivní a zodpovědné občanství a přispívá k soudržnosti společnosti prostřednictvím vytváření vazeb důvěry a solidarity.“*

Dále je pak podpora dobrovolnictví zakotvena ve Strategickém cíli č. 9: Vytvářet příznivé podmínky pro dobrovolnictví mladých lidí včetně oceňování a uznávání dobrovolných činností. Ten se skládá z následujících dílčích cílů:

- A. Podporovat dobrovolnickou činnost
- B. Zlepšovat povědomí mládeže o příležitostech dobrovolnické činnosti a jejích přínosech
- C. Podporovat zvyšování kvality práce s dobrovolníky

Podpora dobrovolnictví má vazbu i na další strategické cíle koncepce mládeže. Pro účely monitoringu a vyhodnocení této koncepce koordinuje MŠMT, Odbor mládeže, 12 pracovních skupin, z nichž jedna je zaměřena na dobrovolnictví.

V rámci kompetencí ministerstva se dobrovolnictví věnuje i Koncepce podpory sportu 2016 – 2025. Mezi horizontální priority patří: **Podpora dobrovolnictví a trenérství jako zájmové činnosti:** *„Sport pro všechny a velké sportovní události je možné zajistit jen v případě velkého množství osob, které činnost provádějí dobrovolně bez nároku na odměnu. Dobrovolnictví se týká zejména sportovních událostí a souvisí s pořadatelskou činností, činnost je zpravidla neodborná. Zájmová trenérská činnost vyžaduje odborné znalosti a splnění kvalifikačních předpokladů pro její výkon.“*¹⁶

Dále se podpora dobrovolných trenérů objevuje v rámci strategických cílů:

- Oblast 4 - Odbornost ve sportu: Strategický cíl 2 - Inovovat systém vzdělávání odborníků ve sportu.

¹⁶ MŠMT. Koncepce podpory sportu 2016 – 2025. <http://www.msmt.cz/sport-1/koncepce-podpory-sportu-2016-2025>

- Oblast 7 - Konkurenceschopnost sportovní reprezentace ČR: Strategický cíl 7 - Dále rozvíjet profesní komory trenérů a posilovat společenskou prestiž trenérů.

Metodiky

V rámci koncepce podpory mládeže má MŠMT v gesci realizaci následujících opatření:

- Poskytovat poradenství a metodickou podporu v oblasti zájmového a neformálního vzdělávání.
- Podporovat vytváření metodiky oceňování dobrovolnické práce pro všechny oblasti dobrovolnické činnosti.
- Metodicky podporovat organizace a instituce pracující s dobrovolníky.

Činností MŠMT by tak v období let 2014 – 2020 měla být tvorba metodických pokynů, jejichž implementace povede k plnění cílů koncepce mládeže v oblasti dobrovolnictví.

Dotační programy

MŠMT je řídicím orgánem Operačního programu Výzkum vývoj a vzdělávání. Dobrovolní pracovníci jsou v programovém dokumentu identifikováni v rámci hlavních cílových skupin u následujících specifických cílů:

- Zvýšení kvality vzdělávání a odborné přípravy včetně posílení jejich relevance pro trh práce.
- Kvalitní podmínky pro inkluzivní vzdělávání.
- Sociální integrace dětí a žáků včetně začleňování romských dětí do vzdělávání.

Podpora dobrovolnictví ze strany MŠMT v rámci dalších dotačních programů je stanovena v koncepci mládeže, v rámci opatření již zmíněného Strategického cíle 9. Konkrétní znění opatření je následující:

- Podporovat vyhlašování dotačních programů přispívajících ke kvalitě práce s dobrovolníky.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy prostřednictvím své příspěvkové organizace Dům zahraniční spolupráce spravuje grantový program Erasmus+, prostřednictvím kterého je financována Evropská dobrovolná služba, která dává příležitost vyrazit na 2-12 měsíců do zahraničí a pracovat jako dobrovolník v neziskové nebo státem zřizované organizaci zaměřené na ochranu životního prostředí, práci s mládeží, sociální integraci, umění, kulturu a kulturní dědictví, volnočasové aktivity nebo sport.

2.1.3.4 Ministerstvo práce a sociálních věcí

Kompetence

Kompetenčně dobrovolnictví spadá pod odbor sociálních služeb, sociální práce a sociálního bydlení. Dále je dobrovolnictví podporované v rámci aktivní politiky stárnutí, které spadá pod odbor rodinné politiky a politiky stárnutí.

Legislativa

Dobrovolníci nevykonávají činnosti v pracovně právním režimu, nejsou tedy profesionálními odbornými pracovníky v sociálních službách dle § 115, odstavce 1 a § 116 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o sociálních službách).

Zákon o sociálních službách v § 115, odstavci 2 vymezuje, že při poskytování sociálních služeb působí rovněž dobrovolníci za podmínek stanovených v zákoně č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

V sociálních službách dobrovolníci vysílání v tzv. akreditovaném režimu dle zákona o dobrovolnické službě uzavírají smlouvu podle příslušných ustanovení zákona o dobrovolnické službě a působí dle pravidel, které poskytovatel definuje podle Standardu kvality sociálních služeb č. 9, kritéria uvedeného pod písm. d, přílohy č. 2, vyhlášky MPSV č. 505/2006 Sb. v platném znění, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Sociální služby, jako organizace registrované podle zákona o sociálních službách jsou organizacemi profesionálními, proto se nepředpokládá, že by jejich fungování bylo založeno pouze na dobrovolnické práci. Úloha dobrovolníků v sociálních službách by měla být podpůrná, dobrovolníci doplňují práci profesionálů. Dobrovolnictví vede

ke zvyšování kvality poskytovaných služeb, taktéž vede k naplnění výše zmíněného standardu. Dobrovolnictví může také přinést organizaci zpětnou vazbu.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Jedna z priorit, kterou řešil Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017, bylo Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce¹⁷, kde v rámci strategického cíle 2: *Podpořit zapojení seniorů do dobrovolnické činnosti a překonání mýtu, že senioři mohou být pouze „příjemci“ dobrovolných aktivit*, bylo například opatření: Vytvářet podmínky a podpořit realizaci projektů na dobrovolnictví seniorů ve veřejných službách a institucích, jako například ve školství (pěší doprovod dětí do škol, hlídání přechodů před školami, doučování, smysluplné využití volného času dětí), v knihovnách, v nemocnicích nebo v sociálních a zdravotních službách (domovy pro seniory aj.).

Na tento akční plán bude navazovat Strategie přípravy na stárnutí na léta 2018 - 2022, která je momentálně v přípravě.

Dotáční programy/výzvy OPZ

MPSV je řídicím orgánem Operačního programu Zaměstnanost. Podpora dobrovolnictví je v něm zakotvena v rámci specifického cíle 2.1.1: Zvýšit uplatnitelnost osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených ve společnosti a na trhu práce, kdy tento cíl obsahuje následující aktivity:

- Podpora dobrovolnictví při činnostech vedoucích k aktivnímu začleňování a zvýšení zaměstnatelnosti;
- Podpora koordinovaného využívání dobrovolníků v oblasti sociální integrace organizacemi s udělenou akreditací Ministerstva vnitra, vznik dobrovolnických center apod.

Metodiky

Metodika — Dobrovolnictví a zapojení osob 50+ do dobrovolnických aktivit v ČR¹⁸.

¹⁷ MPSV (2013) Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017. Praha: MPSV. Dostupné na <https://www.mpsv.cz/files/clanky/20848/NAP_2013-2017_070114.pdf>.

¹⁸ https://www.mpsv.cz/files/clanky/23617/2_Dobrovolnictvi_50_plus.pdf

2.1.3.5 Ministerstvo kultury

Kompetence

V resortu Ministerstva kultury je vysoký podíl dobrovolníků v gesci odboru regionální a národnostní kultury, ale i v dalších oblastech.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech ministerstva

Hlavním strategickým dokumentem v gesci Ministerstva kultury je Integrovaná strategie podpory kultury do roku 2020. Dobrovolnictví se zde objevuje v rámci dvou patření:

- 4.1: Zapojení znevýhodněných občanů a minorit (typová aktivita: Podpora občanských iniciativ, které chtějí dosáhnout sociálního a socioekonomického „posílení“ (kulturní sdružení a spolky, sociální kulturní projekty, dobrovolníci pořádající kulturní aktivity, kulturní aktivity realizované ze strany dobrovolníků apod.).
- 4.2: Celoživotní vzdělávání (typová aktivita: Zvýšit odborné kompetence zaměstnanců i dobrovolných pracovníků veřejných kulturních služeb, včetně vytváření a realizace akreditovaných vzdělávacích programů v souladu se zákonem č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a změně některých zákonů).

Metodiky

Metodické doporučení Ministerstva kultury pro dobrovolnictví v kultuře a umění (II. aktualizované vydání)¹⁹ je dokument vytvořený k příležitosti roku 2011 vyhlášeného Radou ministrů EU jako Evropského roku dobrovolnických činností na podporu aktivního občanství. Druhé aktualizované vydání bylo vydáno v roce 2015.

Samotné metodické doporučení se skládá ze dvou částí:

- Management dobrovolnictví v kultuře aneb Jak realizovat dobrovolnický program v kulturní instituci.
- Dobrovolnictví v jednotlivých oblastech veřejných služeb.

¹⁹ <http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2015/06/Metodicke-doporuceni-Ministerstva-kultury-pro-dobrovolnictvi-v-kulture-a-umeni.pdf>

2.1.3.6 Ministerstvo zdravotnictví

Kompetence

Na Ministerstvu zdravotnictví spadá dobrovolnictví do kompetence Odboru zdravotních služeb - oddělení kvality zdravotních služeb. Dále v květnu 2016 byla ustanovena pracovní skupina pro dobrovolnictví ve zdravotnictví. Činnost pracovní skupiny souvisí výhradně s tvorbou, podporou a zajištěním dobrovolnictví ve zdravotnictví. Zaměřuje se zejména na oblasti definované v Akčním plánu č. 09, v platných legislativních předpisech a doporučeních Rady kvality ČR.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Rozvoj dobrovolnictví v oblasti zdravotnictví je součástí Akčního plánu č. 09: Zajištění kvality a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb pro implementaci Národní strategie Zdraví 2020²⁰ (tj. strategický dokument do roku 2020). V rámci úkolu č. 5.2.4 je naplánována aktualizace Metodického doporučení pro zavedení dobrovolnického programu v nemocnicích z roku 2009. Další částí úkolu je vytvoření koncepce systému vzdělávání pracovníků a koordinátorů pro dobrovolnický program. Garant: Odbor zdravotních služeb. Edukační materiál bude vytvořen ve spolupráci s Odbornou sekcí dobrovolnictví ve zdravotnictví při Radě ČR pro kvalitu.

²⁰ Akční plány byly dne 20. srpna 2015 předloženy vládě, která je vzala na vědomí usnesením č. 671. Podporu akčním plánům vyslovil i Výbor pro zdravotnictví Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR na svém 23. jednání dne 2. září 2015 a v souvisejícím unesení č. 99. MZ (2015) http://www.mzcr.cz/Verejne/dokumenty/akcni-plany-pro-implementaci-narodni-strategie-zdravi-2020_10814_3016_5.html

5.2.4 Dobrovolnická činnost v kontextu bezpečnosti a kvality péče

Dobře vedené dobrovolnické programy ukazují na význam a potřebnost podpůrné péče ve zdravotnictví a osvědčují se jako jeden z nástrojů, který se podílí na zvyšování úrovně kvality péče o pacienta. Účel dobrovolnické činnosti ve zdravotnickém zařízení:

- Podpora lidského kontaktu s pacientem - dobrovolník napomáhá k aktivizaci, motivaci a psychické pohodě hospitalizovaných pacientů, rodině pacienta mohou dobrovolníci odlehčit.
- Dětem i dospělým se zdravotním postižením umožňují dobrovolníci zapojení do běžného života; do činností, které jsou samozřejmé pro zdravého člověka, ale pro člověka s postižením mohou být nedostupné. Přispívají tak k jejich sociální integraci.
- Dobrovolnické aktivity přispívají ke zlepšení i komunikaci pacienta s personálem a následné spolupráci při léčbě.
- Dobrovolníci mohou přispět k efektivnější organizaci práce a umožňují personálu věnovat více času na odbornou činnost.
- Dobrovolnické aktivity přispívají ke zlepšení celkové atmosféry ve zdravotnickém zařízení.

Cíle:

1. Vytvoření komplexního systému podpory kvality a stability dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních v souladu s požadavky na bezpečí pacientů a programy podpory zdraví v nemocnicích (WHO/HPH&HS).
2. Vzdělávací program a systém podpory dalšího rozvoje koordinátorů dobrovolníků ve zdravotnických zařízeních v souladu s požadavky programu podpory zdraví.
3. Zvýšit a udržet odpovídající informovanost o významu dobrovolnických programů v oblasti zdravotní péče mezi klíčovými pracovníky zdravotnických zařízení a zajistit odbornou úroveň znalostí, dovedností a kompetencí pracovníků zodpovídajících za kvalitní a bezpečné řízení dobrovolnického programu ve zdravotnickém zařízení.

Úkol:

1. Vytvoření koncepce a systému základního a nadstavbového systému vzdělávání zdravotnických i nezdravotnických pracovníků klíčových pro dobrovolnický program ve zdravotnickém zařízení reflektující aktuální legislativní a metodické požadavky vzhledem ke kvalitě a bezpečnosti poskytované péče a jejich návaznosti na další programy podpory zdraví (tj. vzdělávací semináře a workshopy pro zástupce top managementu a středního managementu zdravotnických zařízení).
2. Vytvoření koncepce a systému vzdělávání a následné podpory rozvoje pro koordinátory dobrovolníků ve zdravotnických zařízeních (tj. základní kurz pro koordinátory dobrovolníků ve zdravotnických zařízeních, vzdělávací workshopy).
3. Aktualizace metodických doporučení MZ pro implementaci a evaluaci dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních v souladu s výše uvedeným novým konceptem realizace dobrovolnických programů.

Metodiky

V rámci Ministerstva zdravotnictví jsou vydané ve věstníku pro oblast dobrovolnictví dvě následující metodiky:

1. Metodické doporučení pro zavedení dobrovolnického programu v nemocnicích - Metodické doporučení je umístěno ve Věstníku MZ 6/2009²¹.

²¹http://www.mzcr.cz/Odbornik/Soubor.ashx?souborID=6755&typ=application/pdf&nazev=V%C4%9Bstn%C3%ADk%20MZ_06-09.pdf

2. Metodika evaluace dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních. Metodický návod je umístěn ve Věstníku MZ 11/2011²².

Dotační programy

Ministerstvo zdravotnictví poskytuje dotační podporu prostřednictvím řady dotačních programů. Jedním z nich je **Program vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením**, který obsahuje také oblast dobrovolnictví. V tomto programu je jedním z tematických okruhů, na které lze čerpat dotaci, priorita „Podporovat vznik dobrovolnických center a rozvoj dobrovolnických aktivit v zařízeních zdravotnických služeb“.

2.1.3.7 Ministerstvo životního prostředí

Kompetence

Podpora neziskových organizací včetně těch, jejichž dobrovolnická činnost spadá pod odbor finančních a dobrovolných nástrojů.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Ve strategickém dokumentu „Národní implementační plán pro léta 2018 – 2023“ je dobrovolnictví zmíněno v oblasti zvyšování veřejné informovanosti, osvěty a vzdělávání, viz následující citace:

*„Využít aktivit všech dotčených resortů, činnost Národního centra, výchovně vzdělávací instituce všech stupňů a dobrovolné, nevládní neziskové organizace.“
(Úkol 3.10.2.1.)*

Dotační programy:

Ministerstvo životního prostředí dlouhodobě podporuje aktivity nestátních neziskových organizací (NNO) v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje. Dotace na projekty obecně prospěšných společností jsou ze státního rozpočtu poskytovány ve dvou podprogramech na příslušný kalendářní rok. Veřejné výběrové řízení je obvykle vyhlašováno v roce, který předchází roku realizace projektu, a vychází ze společných Zásad vlády pro podporu NNO.²³

²² http://www.mzcr.cz/Legislativa/dokumenty/vestnik-c11/2011_5731_2162_11.html

²³ Schválených usnesením vlády ze dne 1. února 2010 č. 92, ve znění usnesení vlády ze dne 19. června 2013 č. 479 a usnesení vlády ze dne 6. srpna 2014 č. 657.

Horní limit na 1 projekt bývá cca 200 - 300 tis. Kč. Agendu dotací pro NNO má na starosti Odbor finančních a dobrovolných nástrojů MŽP, který spravuje také databázi výsledků a výstupů z podpořených projektů.

2.1.3.8 Ministerstvo zahraničí

Kompetence

V rámci Ministerstva zahraničních věcí lze dobrovolnictví zařadit do činnosti Odboru rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Součástí zahraniční politiky ČR je projev solidarity, zahrnující rovněž zahraniční dobrovolnictví.

Legislativa

Ministerstvo zahraničí není gestorem žádného specifického zákona zaměřeného na dobrovolnictví. Finance, které Ministerstvo zahraničních věcí poskytuje na humanitární pomoc, jsou řízeny zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, a aktuálně také usnesením vlády č. 504 z 10. 7. 2017, o Hlavních oblastech státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím pro rok 2018.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Strategie ZRS ČR 2018 - 2030, kterou vláda ČR schválila usnesením č. 591 z 21. srpna 2017, stanovuje hlavní principy pro realizaci zahraniční rozvojové spolupráce a humanitární pomoci v období platnosti Agendy OSN pro udržitelný rozvoj.

Dle této strategie bude ČR své mezinárodní rozvojové úsilí a související finanční a lidské zdroje soustředit mimo jiné primárně do Programu OSN pro dobrovolníky (UNV).

Mezi nástroji, které tato strategie vymezuje, patří nástroje zahraniční spolupráce, mezi nimiž je také vysílání osob k pomoci do zahraničí, není však specifikováno, *zda se musí či může jednat o dobrovolníky nebo ne.*

Dotační programy

Ministerstvo zahraničních věcí každoročně poskytuje finance pomocí humanitárních dotací prostřednictvím programu s názvem „Účelová dotace nestátním neziskovým organizacím v rámci poskytnutí humanitární pomoci“.

Jednotlivé dotační programy mají různá zaměření, nejsou však primárně zaměřeny na dobrovolnickou činnost, respektive dobrovolnická činnost není podmínkou pro jejich získání.

2.1.3.9 Ministerstvo zemědělství

Kompetence

V rámci Ministerstva zemědělství není oblast dobrovolnictví konkrétně kompetenčně přiřazena, aktivity spadají pod odbory dle svého zaměření. Příkladem mohou být například aktivity dobrovolného čištění vodních toků, realizované prostřednictvím jednotlivých povodí nebo rozvoj dobrovolnických činností u obyvatel venkova v rámci LEADR.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Na úrovni Ministerstva zemědělství nejsou aktuálně platné strategické dokumenty zaměřené na problematiku dobrovolnictví.

Dotační programy

Ministerstvo zemědělství je řídicím orgánem Programu rozvoje venkova na období 2014 – 2020. V rámci opatření M19 – Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER (komunitně vedený místní rozvoj) mají podporované aktivity mimo jiné také rozvíjet dobrovolnou činnost na všech úrovních aktivit obyvatel venkova.

2.1.3.10 Ministerstvo pro místní rozvoj

Kompetence

V rámci Ministerstva pro místní rozvoj není oblast dobrovolnictví konkrétně kompetenčně přiřazena, aktivity spadají pod odbory dle svého zaměření.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Strategický dokument „Dohoda o partnerství pro programové období 2014 – 2020“ jako potřebu rozvoje mimo jiné považuje také „*Rozvoj neformální a sdílené péče, podpora dobrovolnictví*“.

Dotační programy

Ministerstvo pro místní rozvoj je řídicím orgánem Integrovaného operačního programu. V rámci investiční priority 10: Investice do vzdělávání, odborného vzdělávání a odborné přípravy pro získání dovedností a do celoživotního učení rozvíjením infrastruktury pro vzdělávání a odbornou přípravu jsou podporována opatření vedoucí k sociální inkluzi, kde mezi cílovými skupinami jsou také dobrovolní pracovníci organizací působících v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb a v oblasti neformálního a zájmového vzdělávání dětí a mládeže.

V rámci investiční priority 9d: Provádění investic v rámci komunitně vedených strategií místního rozvoje je podporována implementace metody LEADER, kde jedním z cílů je aktivizace dobrovolné činnosti na všech úrovních aktivit obyvatel venkova.

Investiční priorita 5b: Podpora investic zaměřených na řešení konkrétních rizik, zajištěním odolnosti vůči katastrofám a vývojem systémů krizového řízení slouží mimo jiné také k podpoře dobrovolných hasičů.

Metodiky

Certifikovaná metodika MMR²⁴ z roku 2015: „*Spolupráce vedení obcí a měst s místně koncentrovanými zájmovými skupinami obyvatel*“, v rámci doporučení D4 Rozvoj dobrovolných aktivit doporučuje využít dobrovolnictví jako:

1. prvek posilující vztah občanů k území, ve kterém žijí, a podporující vznik sociálních vazeb/kontaktů mezi občany a jejich spolupráci;
2. prevence proti vandalismu v obci - lidé si váží věcí, na kterých se mohli podílet, pečují o ně a cítí zodpovědnost za jejich udržení;
3. výchova mládeže;
4. pomoc v nesnadné sociální situaci.

2.1.3.11 Celostátní asociace

V rámci České republiky působí několik celostátních asociací zaměřených na dobrovolnictví, které jsou více či méně formalizovány. Neexistuje žádná asociace, která by sdružovala dobrovolnická centra, vydávala pro ně závazné

²⁴ https://www.tacr.cz/dokums_raw/metodiky/TB010MMR024_metodika.zip

standards a propagovala jejich činnost a celkově oblast dobrovolnictví na národní úrovni. Existují asociace neziskových organizací v ČR, které se zabývají obecně neziskovým sektorem, pod který dobrovolnictví patří nebo řešící specifickou dobrovolnickou činnost, např. níže uvedené:

- Koalice dobrovolnických iniciativ v České republice - neformální sdružení
- Asociace dobrovolnických mentoringových programů, z. s.
- Česká rada dětí a mládeže
- Asociace nestátních neziskových organizací v ČR
- Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z.s.

Z důvodu neexistence celostátní střešní organizace zaměřené na dobrovolnictví je v rámci specifického cíle „AS3/ Vytvořit institucionální a legislativní prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni včetně překonání resortního přístupu a zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR“ uvedeno opatření k iniciaci Národní platformy dobrovolnictví s právní subjektivitou, která by se mohla podílet na rozvoji dobrovolnictví v ČR. Platforma by měla být vytvořena z vlastní vůle dobrovolnických center a dobrovolnických organizací. Kdo bude hlavním iniciátorem vytvoření Národní platformy, záleží na svobodné vůli potenciálních členů platformy. Na základě analýzy, rozhovorů a zahraničních zkušeností by se platforma mohla podílet např. na společné propagaci dobrovolnictví, zprostředkování partnerství s ústředními orgány státní správy, zvyšování kvality a profesionalizaci managementu dobrovolnictví, dále by se měla podílet na standardech regionálních a lokálních dobrovolnických center nebo dobrovolnických organizací atd. Konečné vymezení účelu a činnosti platformy doporučujeme vymežit v jejích stanovách.

2.1.3.12 Regionální úroveň

Nejméně je rozvinutá dobrovolnická infrastruktura na regionální úrovni, což je způsobeno tím, že nejdříve se rozvíjela národní a lokální úroveň. Vyšší územně samosprávné celky tak, jak jsou zakotveny v Ústavě ČR, vznikly v rámci druhé fázi reformy veřejné správy v roce 2001²⁵. Tato relativně mladá regionální struktura po svém vzniku přistoupila k problematice dobrovolnictví různým způsobem. V současné době na regionální úrovni jsou mezi jednotlivými kraji výrazné rozdíly,

²⁵ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

a to jak ve způsobu organizace podpory dobrovolnického sektoru, tak i z hlediska kompetenčního. V některých krajích není vymezeno, pod které představitele samosprávy problematika dobrovolnictví patří. Podpora dobrovolnictví mezi jednotlivými kraji je v současné době velmi rozdílná. Většinou je rozčleněna do jednotlivých odborných oblastí, ale v některých krajích dochází k systémové koordinaci aktivit v dobrovolnickém sektoru.

Na úrovni 13 krajů a hlavního města Prahy byly identifikovány následující aktivity na podporu dobrovolnictví²⁶. Podpůrné aktivity se liší dle jednotlivých krajů, nejsou komplexní.

1. Dotační program na podporu dobrovolnických center.

Podporované aktivity, např.:

- a. Úvazek koordinátora
- b. Pojištění dobrovolníků
- c. Propagační a osvětové aktivity

2. Další dotační programy podporující dobrovolnictví nepřímo, např. v sociální oblasti, zdravotnictví, spolkové činnosti apod.:

- a. Podpora spolkové a dobrovolnické činnosti, jejímž cílem je zlepšování podmínek pro činnost neziskových organizací a pro dobrovolnickou činnost prostřednictvím podpory, osvěty a vzdělávání spolků, podpory sociálního podnikání a dobrovolnické činnosti, podpory sborů dobrovolných hasičů, chovatelů, zahrádkářů, myslivců.
- b. Zlepšení kulturního zázemí a zvýšení počtu kulturních aktivit, kraj vytváří podmínky pro udržení a další rozvoj kulturních aktivit obyvatel prostřednictvím spolkové činnosti a dobrovolných aktivit v oblasti kultury a umění.
- c. Podpora rozvoje kvalitní a dostupné veřejné služby ve formě podpory rozvoje sítí dobrovolníků a jejich aktivit.
- d. Spolupráce s občanskými iniciativami v péči o nemovité kulturní dědictví, která spočívá v podpoře vlastní dobrovolnické práce při

²⁶ Konkrétní příklady dle jednotlivých krajů je uvedeno v kapitlo 5.2 v HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; PILÁT, M. a kol. Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Ostrava: ACCENDO. 2018.

- opravách památek, spolupráci při zakládání fondů a nadací na jejich záchranu, vzdělávací a poradenské činnosti, podpoře spolkové činnosti apod.
- e. Podpora rozvoje dobrovolnictví a dobrovolné práce s dětmi a mládeží; zvyšování odborné přípravy a vzdělávání dobrovolných pracovníků s dětmi a mládeží.
 - f. Zvyšování odborné připravenosti pracovníků (dobrovolníků i profesionálů) s dětmi a mládeží ve sportu.
3. Možnost kofinancování vlastního podílu žadatele o dotaci v rámci dotačního programu kraje, kdy žadatel má možnost nahrazovat vlastní podíl dobrovolnou prací občanů; hodnota je započítána na základě znaleckého posudku.
 4. Podpora koncepčního a strategického přístupu k rozvoji dobrovolnictví na úrovni kraje, např. vytvořením analýzy činnosti dobrovolnických center, na jejímž základě je plánován záměr rozvoje dobrovolnictví v kraji, případně dalšími aktivitami podporujícími koordinaci sousedské výpomoci, jejímž smyslem je vzájemná výpomoc mezi sousedy, spoluobčany.
 5. Realizace projektů na podporu rozvoje dobrovolnictví včetně koordinace dobrovolnických center v kraji, ale také zajištění podpory menších dobrovolnických programů, kterými se zabývá množství nestátních neziskových organizací, ať přímo poskytovatelů sociálních služeb nebo jiných organizací, např. z Evropských fondů.
 6. Zřízení funkce krajského koordinátora dobrovolníků.
 7. Spolupráce s dobrovolnickými centry.
 8. Podpora akreditovaného dobrovolnictví.
 9. Podpora aktivit směřujících k sociální integraci obyvatel s důrazem na oblast prevence.
 10. Rozvoj sociálních služeb a dalších forem podpory s důrazem na život v komunitě.
 11. Podpora a spolupráce na propagaci dobrovolnictví, např. Den dobrovolnictví nebo realizace mediální kampaně, která zahrnuje kampaň v tiskových a elektronických médiích, příp. uspořádání jednodenních konferencí k tématu dobrovolnictví.

12. Organizace galavečerů oceňování dobrovolníků, neziskovek a společensky odpovědných firem.
13. Zvyšování prestiže dobrovolnické činnosti a jejího vlivu na kvalitu života prostřednictvím zvyšování informovanosti, šíření dobré praxe, organizace tematických konferencí zaměřených na dobrovolnictví apod.
14. Aktivizace rodin s dětmi – dobrovolnické služby:²⁷ podporované Programem „Podpora aktivit rodinné politiky“
 - a. podpora vzdělávání dobrovolníků;
 - b. aktivizace rodin s dětmi v rámci mentoringového dobrovolnictví v rodině – bezpečné trávení volného času dětí a mládeže ze sociálně znevýhodněného prostředí a narušených rodinných vztahů, včetně rozvoje osobnosti, samostatnosti a sebevědomí prostřednictvím vztahu s dobrovolníkem a společně realizovaných aktivit;
 - c. udržování, prohlubování vztahů v primární rodině, širší rodině, vrstevnických vztahů a komunitních vztahů.

V rámci návrhové části tuto oblast řeší specifické cíle „AS1/ Podpořit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví prostřednictvím soukromoprávních regionálních dobrovolnických center“ a „AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit.

2.1.3.13 Lokální úroveň

Současná dobrovolnická centra mají ve většině případů charakter lokálních dobrovolnických center, proto v této části uvádíme jednotlivé typy lokálních dobrovolnických center a typy jejich činností. Důraz je kladen na sjednocení a vymezení termínu lokálního dobrovolnického centra.

Rozdíl mezi regionálním a lokálním dobrovolnickým centrem pro účely tohoto návrhu Konceptce je takový, že regionální DC má působnost na území celého kraje, příp. na území více krajů, ale lokální DC má působnost pouze na malém území, tj. obec, město, příp. region.

²⁷http://socialni.praha.eu/jnp/cz/financovani_socialni_oblasti/granty_hmp/grantove_rizeni_pro_rok_2018/index.html

Základním posláním lokálních dobrovolnických center je propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví ve společnosti a spolupráce s neziskovými organizacemi s cílem zapojení co největšího počtu obyvatel do řešení problémů komunity²⁸.

Lokální dobrovolnická centra jsou organizacemi, které se specializují na práci s dobrovolníky a příp. pomáhají dalším organizacím, jak dobrovolníky najít, jak s nimi pracovat a jak si je udržet. Takovéto centrum obvykle začínalo konkrétním dobrovolnickým programem zaměřeným na určitou cílovou skupinu (děti, mládež, senioři, pacienti, nezaměstnaní aj.) či na určitý typ organizace (kojenecký ústav, mateřské centrum, nemocnice, léčebna dlouhodobě nemocných, hospic, domov pro seniory, škola apod.). Postupně, během několika let, se lokální dobrovolnické centrum stává více metodickým a supervizním střediskem, které vyhledává nové programy a aktivity pro dobrovolníky i organizace, poskytuje podporu pro běžící dobrovolnické programy v regionu. Postupně se objevuje také poptávka od dobrovolníků i organizací pro něž dobrovolníci pracují, po koordinaci a zastřešení jejich činnosti v rámci obce či regionu. V současné době působí lokální dobrovolnická centra²⁹ v několika desítkách měst po celé České republice.

Typy lokálních dobrovolnických center

1/ Dobrovolnická centra, která zajišťují a řídí dobrovolníky jen pro vlastní organizaci. Tato centra neusilují být vysílajícími organizacemi pro další zařízení – přijímající organizace. Neposkytují služby v managementu dobrovolnictví pro veřejnost.

2/ Dobrovolnická centra, která zajišťují a řídí dobrovolníky pro vlastní potřebu, ale i další organizace v dané komunitě/lokalitě. V rámci spolupráce takových center a vlivem rozvoje aktivit na sociálních sítích mají dnes dobrovolníci, zájímající se o tyto cílové skupiny, mnohem větší možnosti uplatnění a velkou informovanost.

3/ Dobrovolnické organizace, které provozují neziskové zařízení, ale při své činnosti rozvinuly dobrovolnické centrum natolik, že se stalo klíčovou aktivitou pro

²⁸ TOŠNER, J. a SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

²⁹ V ČR je celoplošně využíván pojem dobrovolnické centrum, téměř u všech organizací zabývajících se prací s dobrovolníky. Pojem označuje buď celou organizaci, nebo jen její část. V analýze je tento pojem uváděn u všech organizací, která se za dobrovolnická centra považují, a proto uvádějí tento pojem ve svých stanovách nebo na svých webovských stránkách. Termín dobrovolnické centrum není unifikovaný a každá organizace si jej používá dle svého uvážení. Toto vymezení není v rozporu se současnou legislativou, která nevymezuje tento pojem.

profilaci celé organizace, která se tímto přibližuje modelu budoucího regionálního dobrovolnického centra. Tato dobrovolnická centra v současné době působí na lokální úrovni. V současnosti se jedná o přípravu dobrovolníků pro prostředí dalších organizací, kde jsou dobrovolníci využíváni, jak v České republice, tak v zahraničí. Způsob realizace dobrovolnických programů v těchto centrech je velmi rozdílný, pokud jde o druh činnosti a vlastní kreativitu pracovníků. Částečně poskytují služby v managementu dobrovolnictví pro veřejnost.

Poskytované služby lokálních dobrovolnických center

Na základě proběhlých rozhovorů v rámci analýzy³⁰ byly identifikovány poskytované služby LDC v obecné rovině:

- a) podpora rozvoje dobrovolnictví včetně neformálního v lokalitě;
- b) získávání, výběr, evidence dobrovolníků (tvorba jednotné databáze, která bude v souladu s GDPR) pro konkrétní dobrovolnické programy;
- c) školení a vzdělávání dobrovolníků;
- d) zjišťování potřeb organizací využívajících dobrovolníky;
- e) poskytování základního servisu pro vykonavatele dobrovolnických činností;
- f) zajištění supervize a intervize, je-li potřeba;
- g) zajišťování dobrovolníků;
- h) smluvní zajištění dobrovolnické činnosti, pokud je to zapotřebí;
- i) pojištění dobrovolníků, je-li potřeba;
- j) komunikace s organizacemi využívajícími dobrovolníky;
- k) propagace dobrovolnictví v lokalitě;
- l) komunikace s veřejnou správou na lokální úrovni, spolupráce také s dalšími institucemi;
- m) poskytování informací ostatním organizacím, které pracují s dobrovolníky.

Konkrétní rozvedení výše uvedených aktivit LDC jsou uvedeny v analýze³¹.

³⁰ HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; PILÁT, M. a kol. Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Ostrava: ACCENDO. 2018.

³¹ Tamtéž.

Problémy lokálních dobrovolnických center

V analytické části³², byly u lokálních dobrovolnických center v současné době identifikovány tyto problémy:

- LDC fungují ve čtyřletých cyklech „od voleb k volbám“ (po změně obsazení radnic se začíná opět od nuly, navazování vztahů, vyjasnění pozice, zapojení do finančních mechanismů);
- v podvědomí společnosti není zakořeněna důležitost občanské angažovanosti;
- získávání dobrovolníků je velmi problematické (fluktuace studentů, nestálost dobrovolníků);
- nejsou uznávány znalosti a schopnosti získané v rámci dobrovolnictví;
- není zajištěno stabilní financování dobrovolnictví (ze strany MV, ale i krajů a obcí);
- často nejsou prostředky na supervizi, která je vnímána jako velmi potřebný nástroj jak pro koordinátory, tak dobrovolníky samotné.

V návrhové části v rámci specifického cíle „AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit“ je vymezena základní činnost lokálních dobrovolnických center.

2.1.4 Ekonomický rámec

2.1.4.1 Ekonomické ocenění dobrovolnické činnosti

V obecné rovině je dobrovolnictví nedostatečně reflektováno v ekonomické oblasti. Důvodem je skutečnost, že při dobrovolnické činnosti nedochází k transferu peněžních prostředků a proto není tato činnost zachycena v účetnictví. Absence evidence dobrovolnictví v účetnictví zapříčiňuje podceňování tohoto jevu v ekonomice. Dobrovolnická činnost je standardním nákladem a výnosem; přestože nedochází k přesunu peněz, dochází k vytváření hodnoty lidské činnosti.

Dobrovolnictví je důležitým faktorem pro fungování neziskových institucí. Tvoří významnou část celkové pracovní síly v sektoru neziskových institucí sloužících

³² HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; PILÁT, M. a kol. Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Ostrava: ACCENDO. 2018.

domácnostem (NISD), v roce 2015 to bylo 51,6 %³³. Dobrovolnická činnost není placená, tudíž neziskové instituce ušetří na mzdových nákladech. Dobrovolnickou činností jsou vytvářeny hodnoty, které zvyšují celkovou produkci neziskových institucí. Dobrovolník vytvořenou hodnotu daruje zpět dané neziskové organizaci. Cílem neziskových organizací je maximální výkon/dopad z hlediska uspokojování veřejného zájmu při nulovém zisku, a proto dobrovolnictví je – z ekonomického hlediska – jednou z možných cest, jak úspěšně dosahovat tohoto cíle.

Český statistický úřad publikuje Satelitní účet neziskových institucí (SÚNI). Při jeho sestavování vychází z Příručky o neziskových institucích v systému národních účtů³⁴ a z Evropského systému účtu ESA 2010³⁵. Za neziskovou instituci je tak považována jednotka vytvořená za účelem výroby výrobků a poskytování služeb, jejíž status zároveň nedovoluje, aby tato produkce byla pro jednotky, které ji založily, řídí nebo financují, zdrojem příjmů, zisků nebo finančních výnosů. Takto pojaté neziskové instituce se označují také jako dobrovolnické organizace, organizace občanského sektoru, organizace třetího sektoru, soukromé neziskové organizace, nevládní či nestátní neziskové organizace.

V roce 2015 bylo v ČR 132 953 neziskových institucí, což činí meziroční růst o 3,02 % počtu neziskových institucí. V roce 2015 činila produkce českého neziskového sektoru 113 miliard Kč, z toho přes polovinu vytvořily veřejné vysoké školy. Český neziskový sektor se v roce 2015 podílel na tvorbě HDP České republiky ve výši 1,66 %. V roce 2015 pracovalo pro český neziskový sektor přes 104 tisíc zaměstnanců v přepočtu na plné pracovní úvazky, což činilo 2,04 % podílu na zaměstnanosti ČR.

Odhady dobrovolnické práce neziskových institucí

Významným přínosem Satelitního účtu neziskových institucí je i vyjádření dobrovolnické činnosti a započtení její hodnoty do národních účtů. Pod pojmem „dobrovolník“ je zde uvažována taková osoba, která není pro danou dobrovolně

³³ ČSÚ. Satelitní účet neziskových institucí. SA000109 Agregace neziskového sektoru: pracovníci za rok 2015.

³⁴ Příručky o neziskových institucích v systému národních účtů http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf

³⁵ Evropský systém účtu ESA 2010 http://apl.czso.cz/nufile/ESA_2010_CSU.pdf

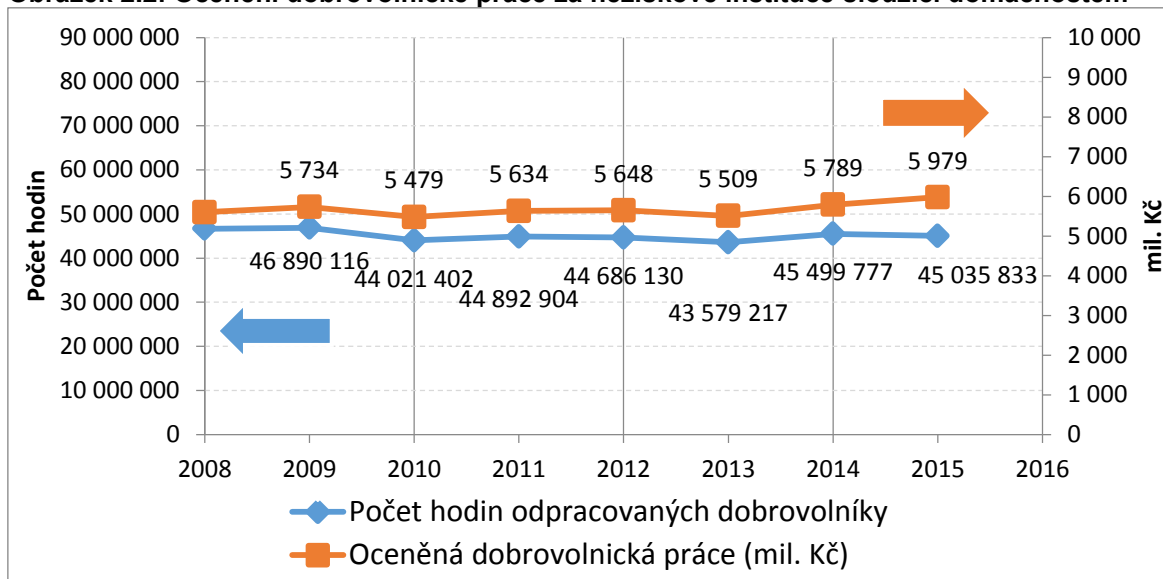
vykovávanou činnost v pracovním poměru k ekonomickému subjektu a svoji činnost vykonává bez peněžní či jiné odměny nebo právního nároku (vč. nároku vyplývajícího z povinností členů dle stanov nebo jiných usnesení ekonomického subjektu). Dobrovolníky zde mohou být jak osoby odvádějící neziskovému subjektu práci dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, tak další osoby vykonávající práci v organizaci bez nároku na odměnu (např. nehonorovaní členové správních a kontrolních orgánů).³⁶

Metoda ocenění pomocí mediánu stanoveného podle výsledků z Informačního systému o průměrném výděлку (ISPV) zůstává jako nejvhodnější způsob hodnocení dobrovolné práce. Pro rok 2015 hodnota mediánu mezd v ČR podle ISPV dosahovala 132,09 Kč/hod. Tímto mediánem byl vynásoben počet hodin odpracovaných dobrovolníky, který Český statistický úřad získal ze statistických šetření výkazy NI 1-01(a).

V roce 2015 pro český neziskový sektor odpracovali dobrovolníci 45,1 miliónů hodin v hodnotě 5,96 miliard korun. V případě dobrovolnictví pro český neziskový sektor došlo v roce 2015 k mírnému meziročnímu poklesu o 1,18 %. Pokud se zaměříme pouze na neziskové instituce sloužící domácnostem, které jsou pro dobrovolnictví zásadním sektorem, lze identifikovat mírný pokles od roku 2014, ale hodnota oceněné práce narůstá. Následující graf uvádí vývoj ocenění dobrovolnické práce za neziskové instituce sloužící domácnostem od roku 2008.

³⁶ ČSÚ. Popis Satelitního účtu neziskových institucí. Praha: ČSÚ, 2017. Dostupné z https://apl.czso.cz/nufile/SUNI%202005_2015%20popis%20171031.pdf

Obrázek 2.2: Ocenění dobrovolnické práce za neziskové instituce sloužící domácnostem

Zdroj: ČSÚ, Časové řady Satelitního účtu neziskových institucí 2008 – 2015.

2.1.4.2 Finanční zdroje pro dobrovolnictví

V současné době existuje několik možností financování dobrovolnických center a programů:

- **dotace od MV ČR na akreditovanou dobrovolnickou službu.** Tato podpora ale každý rok klesá, protože MV rozděljuje léta neměnnou částku pro potřeby stále přibývajících akreditovaných programů/projektů;
- na jednotlivých ministerstvech jsou **grantové a dotační programy**, ve kterých je možno žádat na dobrovolnictví, ale obvykle v návaznosti na konkrétní témata toho či onoho resortu;
- dále lze **využít finančních zdrojů z nadací a dalších možných sponzorů**, a to jak fyzických tak právnických osob. V této oblasti je často dobrovolnickými centry a organizacemi uváděno, že **fundraising** na samotné dobrovolnictví není příliš účinný, je nutné ho propojit se získáváním financí na konkrétní téma, například ohrožené děti, kterým se věnují dobrovolníci v mentoringových programech;
- **grantové a dotační programy** krajů a měst, případně obec nebo kraj ve spolupráci s pracovními skupinami organizací spolupracujících s dobrovolníky jednorázově vyčlení ve svém rozpočtu potřebnou částku pro podporu tohoto typu činnosti.

Dne 29. července 2015 vláda přijala Státní politiku vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020. Jeden z úkolů, který usnesení vlády obsahuje, je úkol pro ministra vnitra, aby „*ve spolupráci s ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu a předsedou Rady vlády pro nestátní neziskové organizace do 31. prosince 2017 zpracoval koncept rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center a zajistil minimálně dvouletou finanční podporu takových center.*“

V návrhové části v rámci specifického cíle „CS1/ Propagovat dobrovolnictví v České republice efektivními a moderními komunikačními kanály“ bude propagace zaměřena nejen na veřejnost, ale i na podnikatelské subjekty, které by mohly dobrovolnictví financovat na národní, regionální i lokální úrovni. Tato aktivita vede k rozvoji vícezdrojového financování dobrovolnictví s využitím fundraisingu.

2.2 EVROPSKÁ DIMENZE

V rámci analýzy zahraničních přístupů³⁷ bylo cílem nalézt pro návrhovou část inspirativní příklady v zahraničí vhodné pro rozvoj dobrovolnictví v České republice. V rámci Analýzy dobrovolnictví v ČR a zahraničí byly vybrány a navštíveny země: Itálie, Nizozemí, Rakousko, Německo (s rozvinutým sektorem dobrovolnictví, který má historickou tradici), dále Slovensko a Polsko, které procházejí podobným vývojem jako Česká republika. Nižší je uvedeno základní porovnání těchto zemí a rekapitulace zahraničních přístupů k dobrovolnictví vhodných pro návrhovou část.

2.2.1 Komparace vybraných zemí v oblasti dobrovolnictví

Evropská tradice dobrovolnictví se odvíjí od práce církevních charitativních organizací a rozmachu spolkových hnutí v době rozvoje průmyslové výroby. Tento tradiční model „zájmového“ dobrovolnictví byl obohacen o systém dobrovolnických center podobně jako v Americe, avšak mezi jednotlivými evropskými zeměmi existují velké rozdíly co do počtu i fungování těchto center³⁸.

³⁷ HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; PILÁT, M. a kol. Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Ostrava: ACCENDO. 2018.

³⁸ TOŠNER, J. a SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

V rámci analýzy výsledků výběrového reprezentativního šetření „Evropského výzkumu hodnot“, který se provádí v přibližně 10letých intervalech, lze u všech analyzovaných zemí od roku 2000 identifikovat trend výrazného poklesu podílu osob, které jsou členy alespoň jedné organizace v oblasti: Sociálních služeb; Náboženské nebo církevní organizace; Vzdělávací a kulturní aktivity; Odborové svazy; Politické strany; Místní politické akce; Lidská práva; Ochrana ŽP a práv zvířat; Profesionální sdružení; Práce s mládeží; Sporty a rekreace; Ženská sdružení; Mírová hnutí; Organizace zabývající se zdravím; apod. Z posledních dostupných údajů z let 2008 až 2010 je nejmenší podíl členů v Polsku a na Slovensku, naopak nejvýraznější je podíl v Nizozemsku. Česká republika společně s Rakouskem, Německem a Itálií se pohybuje ve středním pásu (viz níže uvedená tabulka). Naopak podíl osob vykonávající neplacenou práci ve výše uvedených oblastech je nejvyšší v Itálii a Nizozemí. Nejnižších hodnot dosahuje opět Polsko a Slovensko.

Tabulka 2.2: Komparace vybraných zemí v oblasti dobrovolnictví v letech 2008 až 2010

Podíl osob ve věku 18 +	Je členem organizace	Vykonává neplacenou práci
Itálie*	38,0 %	60,7 %
Nizozemsko	87,5 %	47,1 %
Česká republika	43,8 %	29,3 %
Rakousko	40,4 %	26,5 %
Německo	42,5 %	23,8 %
Slovensko	27,6 %	14,4 %
Polsko	16,5 %	8,9 %

Zdroj: EVH (2015): *European Values Study Longitudinal Data File 2008 – 2010*.

Pozn.: Počty respondentů: Rakousko 1510; Česká republika 1793; Německo 2038; Itálie 1519; Nizozemsko 1552; Polsko 1479; Slovensko 1509; Reprezentativní stratifikovaný náhodný výběr. Rozhovory face-to-face. Data za Itálii mají větší zkreslení z důvodu nesprávného kódování.

Rozdíly jsou i v oblastech, ve kterých jsou členy organizací, přičemž někteří respondenti jsou členy více organizací. Z níže uvedené tabulky vyplývá výrazně vyšší podíl osob v Nizozemsku, kde převažuje členství v organizacích zaměřených na sport a rekreaci; i v České republice je tato oblast nejvíce zastoupena.

Tabulka 2.3: Podíl osob ve věku 18 +, kteří jsou členem organizace

Oblasti	Itálie	Nizozemí	ČR	Rakousko	Německo	Slovensko	Polsko
Sociální služby	4,2 %	25,1 %	6,3 %	7,3 %	4,6 %	3,5 %	1,1 %
Náboženské nebo církevní org.	10,3 %	33,8 %	6,9 %	13,4 %	8,2 %	8,6 %	3,6 %
Vzdělávací a kulturní aktivity	8,5 %	35,9 %	10,5 %	8,6 %	5,2 %	3,5 %	1,1 %
Odborové svazy	5,1 %	22,1 %	6,0 %	7,8 %	6,1 %	4,8 %	4,5 %
Politické strany	3,6 %	11,9 %	3,2 %	6,4 %	3,1 %	1,4 %	0,8 %
Místní politické akce	2,6 %	11,8 %	2,4 %	2,2 %	1,1 %	2,1 %	0,6 %
Lidská práva	2,9 %	24,0 %	1,1 %	3,2 %	1,4 %	0,3 %	0,3 %
Ochrana ŽP a práv zvířat	2,9 %	38,9 %	5,8 %	8,2 %	3,8 %	2,2 %	0,8 %
Profesní sdružení	4,8 %	18,1 %	4,4 %	4,2 %	4,2 %	2,1 %	1,9 %
Práce s mládeží	6,1 %	7,3 %	4,7 %	3,3 %	2,8 %	2,6 %	2,5 %
Sporty a rekreace	9,5 %	47,0 %	19,8 %	13,2 %	18,7 %	5,9 %	1,9 %
Ženská sdružení	0,5 %	7,5 %	3,6 %	4,7 %	3,5 %	2,2 %	0,9 %
Mírová hnutí	1,5 %	3,6 %	1,1 %	1,7 %	0,6 %	0,5 %	0,5 %
Organizace zabývající se zdravím	4,2 %	14,2 %	3,7 %	4,3 %	3,2 %	3,4 %	0,5 %
Ostatní skupiny	5,1 %	11,8 %	5,5 %	6,1 %	5,9 %	5,0 %	2,4 %

Zdroj: EVH (2015): European Values Study Longitudinal Data File 2008 – 2010. GESIS Data Archive, Cologne. ZA4804 Data file Version 3.0.0, doi:10.4232/1.12253. Výpočet vlastní.

Podobná situace je i ve vykonávání neplacené práce, ale rozdíly mezi oblastmi jsou daleko nižší než u členství v organizacích. U neplacené práce jsou v analyzovaných zemích nejčastěji zastoupeny oblasti: Sport a rekreace; Náboženské nebo církevní organizace; Vzdělávací a kulturní aktivity a Sociální služby. Oproti ostatním zemím je v Nizozemsku vysoký podíl osob dobrovolně pracujících ve zdravotnictví nebo v dalších oblastech souvisejících se zdravím.

Tabulka 2.4: Podíl osob ve věku 18 +, kteří vykonávají dobrovolně neplacené práce

Oblasti	Nizozemsko	ČR	Rakousko	Německo	Slovensko	Polsko
Sociální služby	13,2 %	3,7 %	5,4 %	2,3 %	1,9 %	0,8 %
Náboženské nebo církevní organizace	12,9 %	4,2 %	7,6 %	3,6 %	4,3 %	2,5 %
Vzdělávací a kulturní aktivity	12,7 %	6,0 %	5,6 %	3,0 %	1,7 %	0,5 %
Odborové svazy	3,1 %	3,3 %	1,7 %	1,2 %	1,4 %	1,0 %
Politické strany	2,9 %	2,0 %	2,7 %	1,1 %	0,8 %	0,2 %
Místní politické akce	4,6 %	1,7 %	1,1 %	0,2 %	1,3 %	0,1 %
Lidská práva	4,4 %	0,9 %	1,3 %	0,3 %	0,1 %	0,1 %
Ochrana ŽP a práv zvířat	6,0 %	4,0 %	2,9 %	1,2 %	0,9 %	0,3 %
Profesní sdružení	3,8 %	2,4 %	1,2 %	1,1 %	1,0 %	0,8 %
Práce s mládeží	6,1 %	3,8 %	2,1 %	1,9 %	1,8 %	1,0 %
Sporty a rekreace	14,2 %	11,0 %	6,5 %	7,9 %	2,9 %	1,3 %
Ženská sdružení	2,8 %	2,6 %	2,9 %	2,0 %	1,3 %	0,4 %
Mírová hnutí	1,2 %	0,7 %	0,3 %	0,1 %	0,3 %	0,1 %
Zdraví	9,5 %	2,5 %	2,2 %	1,5 %	2,2 %	0,1 %
Ostatní skupiny	7,3 %	4,9 %	4,1 %	4,0 %	2,7 %	1,5 %

Zdroj: EVH (2015): European Values Study Longitudinal Data File 2008 – 2010. GESIS Data Archive, Cologne. ZA4804 Data file Version 3.0.0, doi:10.4232/1.12253. Výpočet vlastní.

Závěrem lze dodat, že oproti předchozím trendům roste důraz na individuální dobrovolnickou práci. Z těchto důvodů oproti minulosti klesá preference dlouhodobého členství v organizacích a dochází k individualizaci jednotlivých drah dobrovolníků. Jako jeden z důvodů je uváděn klesající vliv sociálního prostředí (např. rodiny, sousedství, církve a zaměstnavatelů) na individuální život. Rozvolnila se vazba k sociálně-kulturnímu prostředí a tím se snížila motivace pro zapojení občanů do neformálního dobrovolnictví. Místo toho lidé začali hledat nová témata nebo projekty, které nabízejí možnosti pro zapojení se a účast a které odpovídají jejich vlastní míře odhodlání.

2.2.2 Rekapitulace zahraničních přístupů k dobrovolnictví

Dobrovolnictví na Slovensku i Polsku je ve fázi transformace, vznikly v nich zdola národní platformy dobrovolnických center, které mají standardy managementu dobrovolnictví. V těchto zemích existují i regionální dobrovolnická centra.

System dobrovolnictví v Německu je velmi propracovaný. Hlavní zastřešující organizací je BAGFA (Bundesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen eV), která dostává od spolkové vlády prostředky sloužící k zajištění administrativy a chodu dobrovolnických center. Finanční prostředky k zajištění vlastního chodu si jednotlivá centra obstarávají sama, případně jsou poskytována zakladatelem, ať už jde o místní úřad nebo soukromou osobu.

Historie moderního dobrovolnictví v Rakousku sahá do období po druhé světové válce, kdy zejména na venkově začala být řada služeb poskytována na bázi dobrovolnictví. Tradiční podoba dobrovolnictví však přestává být v dnešní době dostačující a hledají se nové způsoby jeho organizace, zejména je snaha o vytvoření lokálních center, která by měla na starosti sledování dobrovolnických potřeb v okolí a přerozdělování dobrovolníků mezi nimi.

V Itálii jsou dobrovolnická centra velmi hrdá na dlouhou historii dobrovolného poskytování služeb sahající až do středověku, kdy dobrovolnou činnost organizovala a poskytovala silná katolická církev. V dnešní době iniciativu přebírají různě organizovaná dobrovolnická centra, ale komplikovaný systém poskytování dotací vyžaduje důkladnou reformu, která v těchto letech probíhá.

Pro dobrovolnictví v Nizozemsku je typické, že určitá míra vzájemné pomoci je přímo předpokládána legislativou v oblasti sociálních služeb, kdy se obecně očekává, že dostanou-li se občané do nesnází, získají nejprve pomoc ze strany rodiny, případně sousedů nebo bližšího okolí (místní komunity), a teprve pokud tato pomoc selže, má se jim dostat pomoci ze strany státu. Posílení komunity a pomoc s organizováním a přidělováním dobrovolníků je starostí dobrovolnických center.

Na závěr je nutné zmínit, že o stavu a roli dobrovolnictví ve společnosti nerozhoduje pouze legislativa a finance, ale také stav společnosti a její sociálně-kulturní pozadí a dlouhodobé tradice. V převážně katolických zemích na jihu Evropy je výraznější zastoupení spontánního, neformálního či komunitního dobrovolnictví, kdežto v protestantských zemích Evropy převažuje formální manažersky řízené dobrovolnictví a časté členství v organizacích zaměřujících se na spolkovou činnost, příkladem může být Nizozemí. V posledních letech narůstá potřeba transformace dobrovolnictví k profesionálnímu řízení ve všech zemích, zásadní je transparentnost a zpřehlednění vykonávané dobrovolnické práce. Klíčová je podpora nových forem dobrovolnictví a důraz na jeho propagaci.

Na základě provedené analýzy managementu dobrovolnictví v šesti evropských zemích lze uvést následující příklady prvků řízení dobrovolnictví, které by mohly být implementovány za účelem rozvoje dobrovolnictví v České republice.

1. *Posílení spolupráce s regiony/kraji* – Rakousko (role zemí při zřizování regionálních dobrovolnických center; např. ULF); Itálie (Ministerstvo práce a sociální politiky výrazně uplatňuje princip subsidiarity a spolupráci národní úrovně s regionální).
2. *Vytvoření národní platformy dobrovolnických center s vlastní právní subjektivitou – profesní asociace (viz Rakousko, Slovensko, Polsko, atd.),* které provádějí následující aktivity:
 - a. přijímání vlastních standardů (autoregulace);
 - b. akreditovaná školení (viz např. Slovensko);
 - c. partner pro centrální orgány státu v rámci koncepční činnosti, nastavení dotačních titulů do potřebných oblastí;
 - d. propagace dobrovolnictví.

3. *Posílení spolupráce s municipalitami* – Německo, Nizozemsko, Itálie – podpora vzniku dobrovolnických center orientovaných na lokální problémy (a financovaných alespoň částečně prostřednictvím obecní samosprávy).
4. *Speciální národní dobrovolnické programy pro seniory* (např. Rakousko, Německo) – Německo: Federální modelový program dobrovolnických center pro seniory, který proběhl v letech 1993 – 1997, zkoumal různé způsoby, jak lépe využívat zkušenosti a znalosti starších lidí ve prospěch širší společnosti ve světle demografických změn. Program vedl k vytvoření 44 dobrovolnických center pro starší osoby po celém Německu.
5. *Možnosti vzdělávání a odborné přípravy pro dobrovolníky*
 - a. „Akademie pro dobrovolnictví v Německu“, která se specializuje na poskytování všeobecného vzdělání pro dobrovolnický sektor.
 - b. V Rakousku vzdělávání organizují regionální/zemská centra, např. ULF ve spolupráci s ostatními dobrovolnickými organizacemi vytváří společný kurz.
6. *Regionální dobrovolnická centra* – V jednotlivých zemích dobrovolnická centra poskytují různé služby, ale dá se zobecnit, že jejich vliv a potřebnost v základní dobrovolnické infrastruktuře je zásadní ve všech zemích. Jako jeden z důvodů je uváděn klesající vliv sociálního prostředí (např. rodiny, sousedství, církve a zaměstnavatelů) na individuální život, rozvolnila se vazba k sociálně-kulturnímu prostředí a tím se snížila motivace pro zapojení občanů do neformálního dobrovolnictví. Místo toho lidé začali hledat nová témata nebo projekty, které nabízejí možnosti k zapojení a účasti a které odpovídají jejich vlastní míře odhodlání. Kvůli tomuto vývoji organizace zabývající se dobrovolníky ztrácejí své tradiční kanály pro nábor, využívají dobrovolnická centra jako alternativní způsob uspokojení poptávky po dobrovolnících. Zprostředkovatelská role dobrovolnických center se projevuje v transformaci dobrovolnictví. Dobrovolnická centra povzbuzují organizace zapojené do dobrovolnictví, aby své příležitosti více přizpůsobovaly očekáváním současných potenciálních dobrovolníků.

2.3 SWOT ANALÝZA PRO ROZVOJ DOBROVOLNICTVÍ V ČR

Pro vytvoření strukturovaných závěrů analýza dobrovolnictví v ČR byla využita modifikovaná metoda SWOT analýzy, která byla upravena pro potřeby návrhu Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR. Silné a slabé stránky mapují současný stav. Příležitosti a Hrozby jsou vztažena k budoucím očekáváním a potenciálním hrozbám. Pořadí výroků v následující tabulce nevyjadřuje jejich prioritu.

Silné stránky	Slabé stránky
Rozvinutý sektor dobrovolnictví v ČR, který zahrnuje různorodé organizace z hlediska oblasti vykonávané dobrovolnické činnosti.	Neexistence Koncepce rozvoje dobrovolnictví na národní úrovni
Existence organizačně silných dobrovolnických center a organizací s velkou tradicí a zkušenostmi.	Neexistence poradního orgánu pro dobrovolnictví na národní úrovni, kde by byly zastoupeny resorty, samosprávy, dobrovolnické organizace
Dlouhodobá historická tradice dobrovolnických aktivit v rámci spolkové činnosti.	Není vymezen pojem dobrovolnického centra, v praxi je používán velmi nejednotně a nejednoznačně. Dobrovolnickým centrem se může nazývat každá organizace, aniž by to odpovídalo povaze jejich činností.
Dobrovolnictví je průřezové téma, které je podporováno v rámci strategických dokumentů téměř všech ministerstev.	Neexistují standardy pro činnost dobrovolnického centra. Aktivity různých dobrovolnických center jsou velmi odlišné, což snižuje přehlednost a přitažlivost pro zájemce o jejich služby (dobrovolníky, dobrovolnické organizace, organizace, kde by bylo vhodné uplatnění dobrovolníků ad.).
Dobrovolnická činnost vytváří v ČR významnou hodnotu, která je součástí hrubého domácího produktu.	Neexistence regionální dobrovolnických center, která by plnila obvyklé funkce regionálních/zemských center v zahraničí
Existence satelitního účtu neziskových organizací, který provozuje ČSÚ i přes určité metodologické obtíže a zpoždění kvantifikuje výsledky dobrovolnické činnosti v ČR	Dobrovolnická činnost není zakotvený pojem v české společnosti, neformální dobrovolníci sami sebe často za dobrovolníky ani nepovažují.
Existence dotačních programů na úrovni ministerstev, krajů a obcí podporující dobrovolnictví.	Roztříštěnost dobrovolnického sektoru, která způsobuje minimální tendence vytvářet společné platformy pro kultivaci prostředí v oblasti dobrovolnictví
Existence zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, s návazným dotačním programem.	Nedostatečná koordinace dobrovolnictví na regionální úrovni.
Dobrovolníci svou činností získávají pozitivní zkušenosti, dovednosti, nové sociální vazby, znalosti z oboru, ve kterém vykonávali svou činnost, zvyšují svůj osobní potenciál a sociální kapitál.	Dobrovolnictví v ČR má nedostatečnou propagaci a u veřejnosti je nízká informovanost.
Dobrovolníci s pozitivní zkušeností propagují dobrovolnictví a přivádějí k této činnosti své přátele a rodinu. Často se k této činnosti během života vracejí.	V české společnosti dobrovolníci nemají společensky prestižní statut, v častých případech jsou vnímáni veřejností i rodinou s negativní konotací. O dobrovolnictví vykazují zájem převážně mladí lidé. V dobrovolnické práci není využit potenciál seniorů.

Silné stránky	Slabé stránky
Dobrovolnická činnost vytváří duchovní, morální, etické a společenské hodnoty, které vedou k rozvoji občanské společnosti a vzájemného soužití. Komunitní dobrovolnictví posiluje identitu občanů s komunitou a s územím.	Roztříštěnost a nepřehlednost zveřejňování vyhlášených dotačních programů, které se přímo nebo částečně vážou na dobrovolnictví, z pohledu dobrovolnických center a organizací.
Organizace přijímající dobrovolníky interpretují tuto zkušenost jako obohacující pro personál, klienty, rodiny klientů. Dobrovolníci zde přinášejí vlastní potenciál, který zlepšuje organizační kulturu a často i mezilidské vztahy.	V některých programech podporujících dobrovolnictví je nedostatečná evaluace jejich dopadu včetně monitoringu schválných projektů z hlediska počtu dobrovolníků a odpracovaných hodin.
Některá dobrovolnická centra a organizace mají schopný management vzdělaný v oblasti, ve které působí. Tato okolnost pozitivně ovlivňuje jejich dlouhodobý přínos a rozvoj oblasti, ve kterých působí.	Nejednotnost ve výročních zprávách z hlediska struktury a obsahu vede k snížení transparentnosti celého sektoru.
Některá dobrovolnická centra jsou zapojena do nadnárodních asociací a realizují mezinárodní projekty, touto činností přinášejí zahraniční zkušenosti a moderní přístupy v dobrovolnictví do ČR.	Nedostatečná finanční alokace na financování akreditovaných i neakreditovaných dobrovolnických programů/projektů.
Některá dobrovolnická centra úspěšně spolupracují a vytvářejí regionální platformy.	Existence „Asociace nestátních neziskových organizací v České republice“ na národní úrovni včetně krajských asociací ve většině krajů, jejichž funkce je nenaplněna.
V oblasti dobrovolnictví ČR působí mnoho zkušených expertů i s mezinárodními zkušenostmi.	Většina vytvořených metodik má charakter metodik kultivujících organizací, ale nemá charakter národních metodik pro kultivaci oboru (prostředí dobrovolnictví v dané oblasti).
	Chybí způsob obecně platné certifikace metodik na národní úrovni, s jednotným místem pro jejich zveřejnění. Lokální platnost metodiky způsobuje, že se jí řídí jen organizace, které si ji schválily, avšak neplatí pro celou republiku.
	Nedostatečná politická podpora představitelů státu, krajů a měst v oblasti dobrovolnictví.
	Organizace se málo zabývají získáváním nových dobrovolníků, často pracují jen se stávající skupinou.
	Nejednotnost vykazování evidence dobrovolníků a jejich činnosti (počet hodin dobrovolné činnosti), v některých případech zcela nedostatečná evidence dobrovolníků a z toho vyplývající nemožnost porovnat rozsah činností dobrovolníků a stanovit hodnotu dobrovolnické práce.
	Více-zdrojové financování způsobuje nepřehlednost finančních toků v dobrovolnických centrech a organizacích; některá centra nemají oddělené účetnictví pro dobrovolnictví, většina získaných dotací na dobrovolnictví nepokrývá náklady spojené s dobrovolnictvím, většinou jsou tyto aktivity financovány z jiných zdrojů.
	Vlastní činnost se mísí s dobrovolnickou činností. Dobrovolnická centra nemají dlouhodobější finanční výhled, nemají finanční plán, tyto skutečnosti způsobují odchod odborníků se zkušenostmi.

Příležitosti	Hrozby
Potenciál organizačně silných dobrovolnických center vytvořit regionální dobrovolnické centrum.	Obtížné vyhledávání a nepřehlednost zveřejňování vyhlášených dotačních programů, které se přímo nebo částečně vážou k dobrovolnictví, znamená pro některé organizace jejich sníženou transparentnost.
Dobrovolnictví je aktuální průřezové téma, které města/obce začínají podporovat, což se projevuje v jejich strategiích a koncepčních plánech (např. Plán zdraví města Brna, Strategie rodinné politiky MČ Praha 13, Strategický plán města Bílovce).	Nedostačená ochota k formálnímu síťování dobrovolnických center a organizací způsobená jejich obavou ze ztráty současné suverenity.
Rozvoj managementu a profesionalizace dobrovolnictví s připravovanými vzdělávacími programy.	Nedostatečná ochota dobrovolnických center a organizací podílet se na tvorbě společného strategického dokumentu z obavy, že by je zavazoval.
Vytvoření národní platformy dobrovolnických center a organizací, která by měla vlastní závazné standardy kvality činnosti dobrovolnických center a dobrovolnických programů.	Nedostačená ochota plynoucí z obavy dobrovolnických center a organizací podílet se na tvorbě regionálních dobrovolnických center z důvodu vytvoření nevyrovnaného konkurenčního prostředí a ztráty jejich dosavadních pracovních příležitostí.
Vytvoření funkčních regionálních platform pro dobrovolnictví.	Nestabilita pracovních míst, nedostatečné úvazky, nedostatečné finanční ohodnocení vedoucí k fluktuaci zkušených pracovníků, což omezuje rozvoj profesionalizace činnosti organizací.
Rozvoj propagace dobrovolnictví na národní, regionální a lokální úrovni.	Neexistuje systémový přístup k rozvoji dobrovolnictví, je nutné nastavit koordinaci činnosti jednotlivých ministerstev a krajů.
Vzdělávání organizací v oblasti PR aktivit.	Nedostatečná schopnost získávání nových dobrovolníků způsobuje konkurenční boj mezi dobrovolnickými centry a organizacemi.
Příprava koncepce občanského vzdělávání k dobrovolnictví (úkol MŠMT) Zavedení výchovy k dobrovolnictví do výukových osnov na ZŠ a SŠ.	Nejednotná terminologie, způsobuje různé výklady pojmů a činností. Tato nejednoznačnost výkladu způsobuje u široké veřejnosti určité nepochopení a omezuje možnosti propagace.
Vytvoření poradního odborného orgánu Ministerstva vnitra, složeného ze zástupců ostatních ministerstev, krajů, dobrovolnických center a organizací.	Nejednotná terminologie, nejednoznačné vymezení, zákonné řešení pouze dílčích částí způsobuje vytvoření uzavřené skupiny osob zabývajících se dobrovolnictvím. Vyvolává dojem, že dobrovolnictví rozumí jen dobrovolnická centra a organizace. Domněnka, že jde o něco složitějšího, odráží jiné organizace, které nemají doposud zkušenosti s dobrovolnictvím, stejně tak širokou veřejnost.

Silné stránky	Slabé stránky
Vytvoření standardů regionálního dobrovolnického centra s výčtem činností, kompetencí.	Nedostatečné ocenění práce dobrovolníků veřejností, nedostatečná propagace oceňovaných dobrovolníků v hlavních médiích, nedostatečná politická podpora způsobuje postupnou ztrátu motivace dobrovolníků, ve smyslu této činnosti.
Vytvoření jednotného úložiště pro doporučené/schválené metodiky a zajištění jejich obecné platnosti na národní úrovni včetně závazného procesu certifikace.	Boj dobrovolnických center a organizací o omezené finanční zdroje vytváří tvrdé konkurenční prostředí, které je obtížné sjednotit a kultivovat.
Dobrovolnická centra a organizace mají zájem o rozvoj jednotného webového portálu <i>dobrovolnik.cz</i> v oblasti doplňování strategických informací, včasnou aktualizaci, lepší technické řešení, provázání s weby ministerstev, jednotné informace o dotačních programech na ministerstvech a krajích.	Zánik malých organizací s malou personální i ekonomickou základnou pro nedostatečné dlouhodobé financování bez ohledu na skutečný přínos jejich aktivit.
Využití rozvoje moderních informačních a komunikačních technologií k rozvoji získávání nových dobrovolníků z různých oblastí a z různých míst.	Neexistence obecně přijímaných standardů dobrovolnických center je limitujícím faktorem pro rozvoj dobrovolnictví v ČR včetně jeho profesionalizace.
Využití současných trendů v potenciálu rozvoje virtuálního a firemního dobrovolnictví dobrovolnickými centry.	Neschopnost dobrovolnických center a organizací domluvit se a vytvořit formální národní platformu zdola, způsobuje tlak na ministerstva řešit tuto situaci shora z centrální úrovně.
Využití potenciálu firemního dobrovolnictví jako výchovy k dobrovolnictví u dospělých osob v produktivním věku.	Limitující bariérou pro dobrovolnictví v ČR je absence strategického plánování a řízení dobrovolnických center a organizací což je ovlivněno krátkodobým financováním, bez dlouhodobého výhledu.

3 NÁVRHOVÁ ČÁST

3.1 ZÁKLADNÍ PRINCIPY KONCEPCE ROZVOJE DOBROVOLNICTVÍ

Pro tvorbu Koncepce byly vymezeny níže uvedené základní principy rozvoje dobrovolnictví v České republice:

1. Partnerský přístup

- a. Společná tvorba prostředí
 - i. Rozvoj pro-aktivní regionální infrastruktury
 - ii. Přebírání pozitivních příkladů a zkušeností
 - iii. Podpora samosprávné činnosti v Národní platformě dobrovolnických organizací
- b. Společná propagace dobrovolnictví
 - i. na národní, regionální a lokální úrovni

2. Transparentnost

- a. Zpracování standardů evidence³⁹ formálních a neformálních dobrovolníků (počet osob, hodin) a nastavení transparentního financování (např. vedení odděleného účetnictví dobrovolnických center).

3. Budování společných hodnot, které přináší dobrovolnictví společnosti

- a. Partnerství, spolupráce, vzájemná tolerance, empatie, posilování národní i lokální identity, budování vzájemných vztahů v komunitě a soudržnosti ve společnosti, rozvoj neformálních susedských vazeb, rozvoj občanské participace.
- b. Nutnost zachování spontánnosti dobrovolnictví, jelikož je založeno na vyvrálé svobodné vůli člověka v citové oblasti, která se následovně projevuje jako potřeba darovat druhému člověku nebo společnosti v celé šíři svůj čas, energii. Tato hodnota má morální, duševní, duchovní rozměr a zároveň se stává přidanou hodnotou, nadhodnotou (ve smyslu duševního/duchovního zrání) pro rozvoj celé společnosti.

³⁹ Nárůst administrativy spojené s přesnou evidencí je nutno posuzovat v kontextu možného narušení spontánnosti dobrovolnictví. Opačným argumentem je důraz na transparentnost a tím zlepšení kvality financování. Dále přesné vykazování povede k přesnějšímu ohodnocování dopadu dobrovolnické činnosti, důkazu její společenské prospěšnosti a tím i zvýšení společenské prestiže na veřejnosti.

3.2 STRUKTURA NÁVRHOVÉ ČÁSTI

Koncepce pracuje s pojmy vize, globální cíle tematických oblastí, specifických cílů a opatření, které vycházejí z Metodiky přípravy veřejných strategií, přijatou usnesením vlády ČR č. 318/2013.

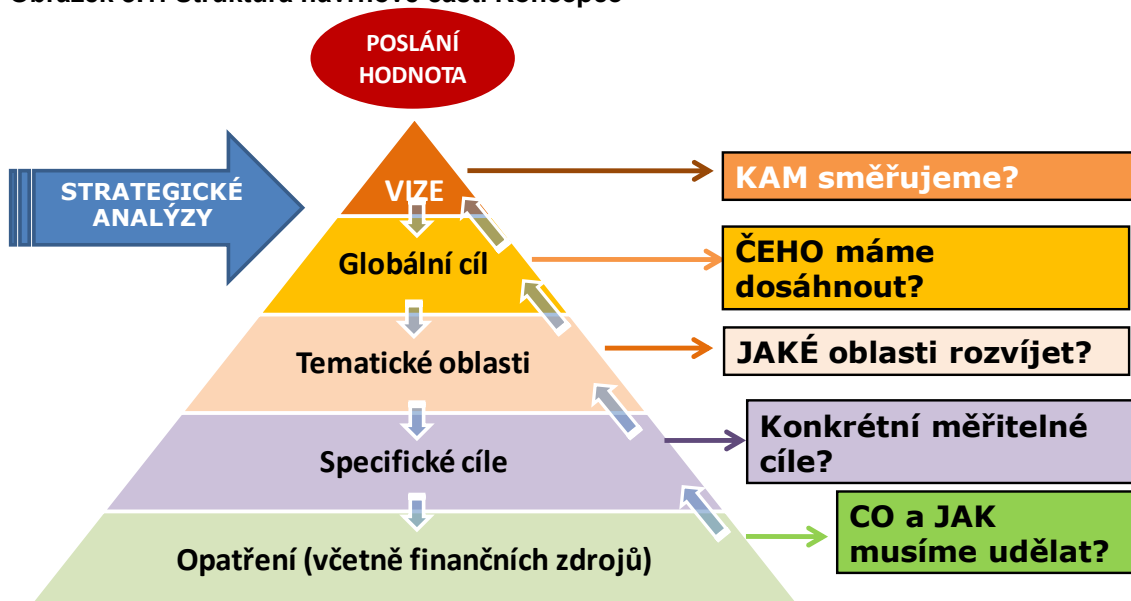
***Vize** je popis žádoucího budoucího stavu, kterého chceme prostřednictvím realizace strategie dosáhnout. Jedná se o dopad naplnění globálního cíle. Vztahuje se na strategii jako celek. K naplnění vize by mělo dojít ve střednědobém horizontu (což nemusí být bezprostředně po ukončení realizace Koncepce).*

***Globální cíl** rozvádí nadefinovanou vizi Koncepce. Jedná se o konkretizovaný (jasný, faktický a srozumitelný) popis budoucího stavu, jehož prostřednictvím bude naplněna stanovená vize. Jedná se o souhrn výsledků a dopadů specifických cílů. Vztahuje se na Koncepci jako celek. Podobně jako u vize by mělo dojít k naplnění globálního cíle ve střednědobém či dlouhodobém horizontu (což nemusí být bezprostředně po ukončení realizace Koncepce).*

***Specifické cíle** rozpracovávají globální cíl v konkrétních tematických oblastech politiky dobrovolnictví v dlouhodobém horizontu do roku 2025.*

***Opatření** definují konkrétní kroky vedoucí k dosažení požadovaných specifických cílů. Opatření budou mít formu doporučení a konkrétních návrhů, které mohou směřovat jak do oblasti legislativní, tak i nelegislativní, tzn. do oblasti dobrovolnictví upravené zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, ve znění pozdějších předpisů (tzv. akreditovaný režim), nebo do dobrovolnictví neakreditovaného (mimo režim výše uvedeného zákona, dle obecných právních předpisů).*

Obrázek 3.1: Struktura návrhové části Koncepce

Zdroj: ACCENDO, 2018.

Hodnota

Česká republika považuje dobrovolnictví za výraz svobody, odpovědnosti a solidarity, vnímá dobrovolnictví jako významnou hodnotu pro další rozvoj společnosti.

Vize

Vytvořit příznivé prostředí pro rozvoj dobrovolnictví v České republice, s kvalitní infrastrukturou tvořenou zejména regionálními dobrovolnickými centry, které budou přispívat k profesionalizaci managementu dobrovolnictví a zkvalitňování dobrovolnické činnosti.

Globální cíle:

G1 Rozvinout všechny formy dobrovolnictví v České republice a jejich regionální a oborovou dostupnost.

G2 Rozvinout kladný postoj české společnosti k dobrovolnictví, jako k všeobecně uznávané společenské hodnotě.

Tematické oblasti (TO):

TO A/ Rozvoj dobrovolnické infrastruktury pro zlepšení managementu dobrovolnictví

TO B/ Vzdělávání dobrovolníků a profesionalizace managementu dobrovolnictví

TO C/ Propagace dobrovolnictví v České republice na národní, regionální a lokální úrovni

Tematické oblasti a specifické cíle

TO A/ Rozvoj dobrovolnické infrastruktury pro zlepšení managementu dobrovolnictví

AS1/ Podpořit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví prostřednictvím soukromoprávních regionálních dobrovolnických center.

AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit.

AS3/ Vytvořit institucionální prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni včetně překonání resortního přístupu a zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR.

AS4/ Podpořit efektivní monitoring dobrovolnické činnosti, který prokáže společenský a ekonomický přínos dobrovolnictví.

TO B/ Vzdělávání dobrovolníků a profesionalizace managementu dobrovolnictví

BS1/ Zvýšit kvalitu poskytovaných dobrovolnických činností využíváním akreditovaných vzdělávacích aktivit zajišťujících profesionalizaci managementu dobrovolnictví.

BS2/ Podporovat profesionalizaci služeb dobrovolnických center a dobrovolnických organizací při pokrytí celého území České republiky.

TO C/ Propagace dobrovolnictví v České republice na národní, regionální a lokální úrovni

CS1/ Propagovat dobrovolnictví v České republice efektivními a moderními komunikačními kanály.

CS2/ Připravit informaci o dobrovolnictví a dárcovství a zprostředkovat ji žákům základních a středních škol⁴⁰.

⁴⁰ V souladu s usnesením vlády č. 608 z roku 2015.

3.3 TEMATICKÉ OBLASTI, SPECIFICKÉ CÍLE A OPATŘENÍ

3.3.1 TO A/ Rozvoj dobrovolnické infrastruktury pro zlepšení managementu dobrovolnictví

AS1/ Podpořit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví prostřednictvím soukromoprávních regionálních dobrovolnických center při pokrytí celého území České republiky

Číslo	Opatření	Vazba na SC	Úroveň	Gesce	Odhad finančních nákladů	Harmonogram
AS11	Zajištění dvouletého financování regionálních dobrovolnických center	AS1	národní/ regionální	MV	PROJEKT	2019 - 2021
AS12	Vyhodnocení PROJEKTU a nastavení podmínek, úkolů a dalšího dlouhodobého financování regionálních dobrovolnických center nebo spolufinancování ve spolupráci s kraji	AS1	národní/ regionální	MV, Úřad vlády, kraje	30 mil. Kč	2021 - 2025
AS13	Vytvoření neformální sítě zástupců regionálních dobrovolnických center (nejedná se o Národní platformu)	AS1	národní/ regionální	RDC	Bez finančních nákladů	2019 - 2021

AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit

Číslo	Opatření	Vazba na SC	Úroveň	Gesce	Odhad finančních nákladů	Harmonogram
AS21	Vytvořit strategie rozvoje dobrovolnictví v regionech dle předem nadefinované struktury (analýza /průzkum/ mapování dobrovolnictví v kraji, návrh sítě LDC, propagace, financování, zajištění průběžné zpětné vazby z území, stanovení priorit/oblastí ve spolupráci s krajským úřadem a městy/obcemi)	AS2	regionální	RDC ideálně ve spolupráci s krajem	PROJEKT	2019 - 2020
AS22	Rozvoj regionální strategie dobrovolnictví ve spolupráci s jednotlivými kraji	AS2	regionální	RDC a kraje	Nelze specifikovat	2020 - 2025
AS23	Vymezení rolí RDC, které by mělo fungovat jako servisní centrum s těmito možnými činnostmi	AS2	národní	MV	Bez finančních nákladů	2019 - 2025
Vymezení činností RDC jako servisního centra, které by mělo: 1. podporovat v kraji rozvoj dobrovolnictví včetně neformálního; 2. příprava činností, strategií rozvoje dobrovolnictví na úrovni kraje; 3. propagovat RDC a dobrovolnické organizace na krajské i republikové úrovni (jednotná propagace minimálně na krajské úrovni, vhodná by byla celoplošná kampaň), být prostředníkem a komunikovat s médii; 4. vytvořit databázi dobrovolnictví, dobrovolníků, příležitostí činností v daném regionu; 5. zmapovat LDC/dobrovolnické organizace, jejich činnost, zaměření; 6. být konzultantem v případě vzniku nového dobrovolnického centra/programu, přípravy akreditace apod.; 7. školit, vzdělávat především koordinátory dobrovolníků či programů včetně zavádění nových dobrovolnických programů; 8. zvyšovat dostupnost dobrovolnictví (zejména získávat jedince či organizace pro příjem dobrovolníků); 9. poskytovat informace a konzultovat problematiku dobrovolnictví mezi LDC/dobrovolnickými organizacemi a MV; zajistit stejný přístup k informacím akreditovaným i neakreditovaným LDC/dobrovolnickým organizacím v kraji; 10. být místem setkávání pro LDC /dobrovolnické organizace, pořádat setkání, vzájemná výměna zkušeností; 11. poskytovat právní poradenství v oblasti dobrovolnictví (v případě potřeby ze strany jednotlivých LDC/dobrovolnických organizací); 12. respektovat jiné potřeby LDC/dobrovolnických organizací (akreditované/neakreditované); 13. pomoci s grantovou administrativou využitelnou pro rozvoj dobrovolnictví, sledovat výzvy a poskytovat informace (upozorňovat na změny – GDPR atd.); 14. spoluvytvářet grantová schémata na krajské úrovni pro potřeby LDC/dobrovolnických organizací; 15. být hlavní krajskou autoritou pro zastupování jednotlivých členů ve vztahu k politikům a politickým institucím – obce, kraje, ministerstva (meziresortní spolupráce).						
AS24	Vymezení činností lokálních dobrovolnických center	AS2	národní	MV,	Bez finančních nákladů	2019-2025
Vymezení činností lokálních dobrovolnických center, kterými by měla poskytovat služby veřejnosti a ostatním organizacím v území A/ podpora rozvoje dobrovolnictví včetně neformálního v lokalitě B/ získávání, výběr, evidence dobrovolníků (tvorba jednotné databáze, která bude v souladu s GDPR⁴¹) pro konkrétní dobrovolnické programy C/ školení a vzdělávání dobrovolníků D/ zjišťování potřeb organizací využívajících dobrovolníky E/ poskytování základního servisu pro vykonavatele dobrovolnických činností F/ zajištění supervize a intervize, je-li potřeba G/ zajišťování dobrovolníků H/ smluvní zajištění dobrovolnické činnosti, pokud je to zapotřebí I/ pojištění dobrovolníků, je-li potřeba J/ komunikace s organizacemi využívajícími dobrovolníky K/ propagace dobrovolnictví v lokalitě L/ komunikace s veřejnou správou na lokální úrovni, spolupráce také s dalšími institucemi M/ poskytování informací ostatním organizacím, které pracují s dobrovolníky N/ ve spolupráci s regionálním dobrovolnickým centrem se podílí na: a. koordinace činností v rámci regionu; b. strategické plánování a rozvoj dobrovolnictví v lokalitě; c. analýza potřeby dobrovolnictví; d. vyhodnocování realizace dobrovolnictví v území (počet dobrovolníků, počet odpracovaných hodin); e. seznámení organizací s dotačními tituly vhodnými pro rozvoj dobrovolnictví.						

⁴¹ Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR).

AS3/ Vytvořit institucionální prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni včetně překonání resortního přístupu a zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR

Číslo	Opatření	Vazba na SC	Úroveň	Gesce	Odhad finančních nákladů	Harmonogram
AS31	Podpora stávajícího systému (vyplývajícího ze současné legislativy) udělování akreditací a poskytování dotací akreditovaným programům / projektům dobrovolnických organizací	AS3	národní	MVČR	50 000 000 Kč/rok	2019 - 2025
AS32	Vytvoření RADY DOBROVOLNICTVÍ a jejího sekretariátu, jako poradního orgánu pro dobrovolnictví v gesci OPK MV ČR na národní úrovni, kde budou zastoupeny ústřední orgány státní správy, samosprávy (kraje a obce), dobrovolnické organizace, dále zástupci platformy	AS3	národní	MV a ostatní centrální orgány	1 mil. Kč ročně	2019 - 2020
Cílem RADY DOBROVOLNICTVÍ bude harmonizovat a systematizovat přístupy s využitím synergických efektů k politice dobrovolnictví v ČR pro rozvoj příznivého prostředí.						
AS33	Zajistit personální obsazení sekretariátu RADY posílením příslušného odboru MVČR včetně zajištění dostatečných finančních prostředků k zajištění AS31 a AS32. Dále je nutné počítat s personálním posílením pro implementaci Koncepce. Koordinátorem realizace Koncepce bude Odbor prevence kriminality MV ČR	AS3	národní	RADA	Bude stanoveno na základě rozsahu aktivit vyplývajících ze schválené Koncepce a požadavků RADY	2019 - 2025
AS34	Iniciovat Národní platformu dobrovolnictví ze svobodné vůle dobrovolnických center/organizací	AS3	národní	MV, Úřad vlády, RDC a další dobrovolnické NNO	Bez finančních nákladů	2020-2025
Cílem Národní platformy dobrovolnictví by měla být společná propagace dobrovolnictví, partnerství pro MV a další ústřední orgány státní správy, tvorba standardů pro rámec činností dobrovolnických center a dobrovolnických organizací. Národní platforma by se podílela na zvyšování kvality a profesionalizaci managementu dobrovolnictví a vzdělávání atd.						
AS35	Rozšíření možnosti kofinancování vlastního podílu dobrovolnickou činností na projektech podpořených státními dotacemi v rámci rezortních dotačních titulů	AS3	národní	RADA	Bez finančních nákladů	2020 - 2022

AS4/ Podpořit efektivní monitoring dobrovolnické činnosti, který prokáže společenský a ekonomický přínos dobrovolnictví

Číslo	Opatření	Vazba na SC	Úroveň	Gesce	Odhad finančních nákladů	Harmonogram
AS41	Vytvoření jednotného systému pro evidenci projektů v oblasti dobrovolnictví, včetně evidování výstupů z jednotlivých projektů a programů	AS4	národní	RADA MV, Odbor eGovernmentu	1 mil. Kč/ročně v současné době již je v rozpočtu, jedná se o využití současného systému pro NNO	2020 - 2025
AS42	Iniciace jednotného vykazování finanční hodnoty dobrovolnické činnosti a její hodinové dotace na jednotlivých ministerstvech z hlediska veřejných výdajových programů v oblasti kofinancování	AS4	národní	RADA	Bez finančních nákladů	2019 - 2025
AS43	Návrh validní metodiky pro vykazování přesnější evidence dobrovolníků, jejich rozčlenění na krátkodobé (tj. do 1 roku dobrovolné činnosti) a dlouhodobé dobrovolníky, kteří budou děleni dle vymezených oblastí. Přesnější vykazování formálního i neformálního dobrovolnictví včetně hodin dobrovolné činnosti, dle oblastí, které bude zpracováno ve spolupráci s ČSÚ	AS4	národní	RADA ve spolupráci s ČSÚ	500 000 Kč	2019 - 2025
AS44	Realizování výběrového reprezentativního šetření dobrovolnictví v domácnostech	AS4	národní	ČSÚ	PROJEKT 1,9 mil. Kč	2019 - 2020 a dále opakovat v 4letých intervalech
Celospolečenské šetření v domácnostech v oblasti dobrovolnictví zpracovávané dle metodiky ČSÚ a zároveň bude odvětvové šetření dle oblastí dobrovolnictví.						

3.3.2 TO B/ Vzdělávání dobrovolníků a profesionalizace managementu dobrovolnictví

BS1/ Zvýšit kvalitu poskytovaných dobrovolnických činností využíváním akreditovaných vzdělávacích aktivit zajišťující profesionalizaci managementu dobrovolnictví

Číslo	Opatření	Vazba na SC	Úroveň	Gesce	Odhad finančních nákladů	Harmonogram
BS11	Zajišťování vzdělávání především zaměřeného na koordinátory dobrovolníků prostřednictvím regionálních dobrovolnických center v rámci kraje	BS1	regionální	RADA akreditace vzdělávacích programů (RDC realizátor)	100 tis. Kč vytvoření systému akreditace, realizace viz PROJEKT	2019-2025

BS2/ Podporovat profesionalizaci služeb dobrovolnických center a dobrovolnických organizací při pokrytí celého území České republiky

Číslo	Opatření	Vazba na SC	Úroveň	Gesce	Odhad finančních nákladů	Harmonogram
BS21	Tvorba standardů pro fungování regionálních dobrovolnických center	BS2	regionální	RADA ve spolupráci s RDC	Nelze stanovit	2020 - 2025
	Náměty druhů standardů pro RDC 1) Školení včetně výukových materiálů především pro koordinátory a pro nově vznikající dobrovolnické programy 2) Zprostředkování a práce s dobrovolníky 3) Poradenství v oblasti dobrovolnictví pro přijímající a vysílající organizace 4) Technicko-organizační (činnosti regionálních dobrovolnických center z hlediska technických podmínek organizace kanceláře) 5) Propagace a podpora dobrovolnictví 6) Oceňování a odměňování dobrovolníků 7) Strategické řízení, tvorba strategie, mapování a průzkumy v území					
BS22	Vzdělávání managementu regionálních dobrovolnických center	BS2	regionální	RDC	PROJEKT, v následujícím období dle výstupů z projektu	2019 - 2025
BS23	Externí evaluace kvality dobrovolnických center/dobrovolnických organizací	BS2	regionální	RDC	PROJEKT 2020-2021 a dále nelze stanovit	2019 - 2025
	Příklad Slovensko „Štandardy kvality manažmentu dobrovoľníkov a dobrovoľníčok“: Známkou kvality má tři stupně, lze získat základní, vyšší a nevyšší standard kvality. K získání známky kvality managementu dobrovolnictví je potřeba ověřit systém práce organizace s dobrovolníky a dobrovolníků v následujících, na sebe navazujících krocích: 1) Nejprve se provede sebeevaluace organizací dle nastaveného formuláře, který organizace zašle dle své volby jedné z organizací, které jsou externími hodnotiteli. 2) Externí hodnotitel se s organizací spojí a udělí/neudělí známku kvality určitého stupně. Proces externího hodnocení trvá přibližně 1 - 3 měsíce v závislosti na tom, nakolik rychle organizace poskytne potřebné materiály, které prokážou, zda standard splňuje nebo nespňuje.					

3.3.3 TO C/ Propagace dobrovolnictví v České republice na národní, regionální a lokální úrovni

CS1/ Propagovat dobrovolnictví v České republice efektivními a moderními komunikačními kanály

Číslo	Opatření	Vazba na SC	Úroveň	Gesce	Odhad finančních nákladů	Harmonogram
CS11	Realizování propagační kampaně na národní úrovni s efektivními a moderními komunikačními kanály, ukázat co přináší dobrovolnictví člověku, organizaci, komunitě, společnosti	CS1	národní	MV a RADA ve spolupráci s RDC a kraji	2 mil. Kč	2020 - 2025
CS12	Aktualizování vhodného webu nebo zřízení jiného jednotného informačního portálu v ČR, který by poskytoval komplexní informace o dobrovolnictví, které budou průběžně aktualizované (RDC budou na této platformě povinně zveřejňovat informace)	CS1	národní	RADA	50 tis. Kč	2019 - 2025
CS13	Propagování dobrovolnictví v regionech (např. konání dne dobrovolnictví)	CS1	regionální	RDC, kraje	14 x 300 tis. Kč pro jeden region/rok	2019 - 2025
CS14	Propagování dobrovolnictví na lokální úrovni	CS1	lokální	LDC, obce	30 tis. Kč na 1 akci	2019 - 2025
CS15	Cílená propagace na národní, regionální a lokální úrovni zaměřená na rozšíření fundraisingu	CS1	národní, regionální, lokální	RADA, RDC, LDC, kraje, obce	Nelze specifikovat	2019 - 2025

CS2/ Připravit informaci o dobrovolnictví a dárcovství a zprostředkovat ji žákům základních a středních škol

Číslo	Opatření	Vazba na SC	Úroveň	Gesce	Odhad finančních nákladů	Harmonogram
CS21	Zavést dobrovolnictví v rámci výchovy k občanství do Rámcových vzdělávacích programů ⁴²	CS2	národní	MŠMT, Úřad vlády, Odbor lidských práv a ochrany menšin	Nelze specifikovat	2019 - 2025

⁴² V souladu s usnesením vlády č. 608 z roku 2015.

4 IMPLEMENTACE

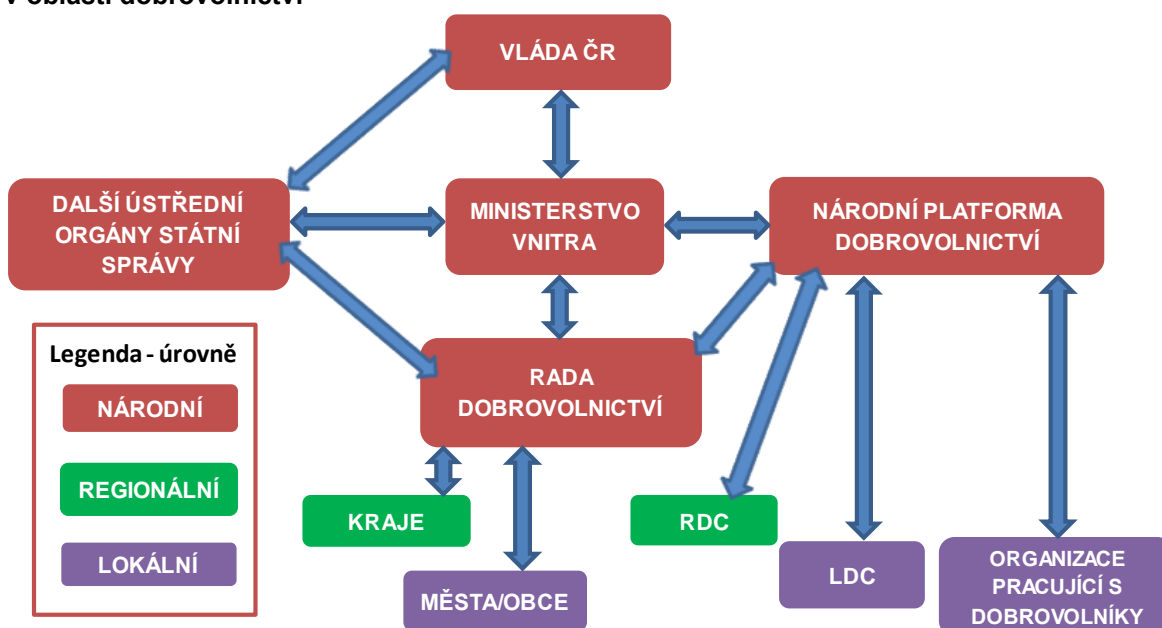
4.1 ZPŮSOB IMPLEMENTACE A JEJÍ ORGANIZAČNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice 2019 - 2025 je průřezovým strategickým dokumentem orientovaným na komplexní rozvoj dobrovolnictví v území ve třech hierarchických úrovních.

Účelem Implementační části je nastavit proces implementace nově vzniklé „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice 2019 - 2025“ do činnosti Ministerstva vnitra ČR, dalších ústředních orgánů státní správy a dalších organizací/subjektů.

V rámci implementace Koncepce je popsáno zavedení zvolené koncepce a kompetencí do činnosti Ministerstva vnitra ČR a dalších ústředních orgánů státní správy. Pro zdárnou implementaci je určující aktivní podpora vlády ČR a vedení MV a dalších ústředních orgánů státní správy. Stěžejní je institucionální zajištění implementace, tzn. sestavení RADY DOBROVOLNICTVÍ, jako poradního orgánu pro dobrovolnictví v gesci MV na národní úrovni, kde by byly zastoupeny ústřední orgány státní správy, samosprávy, dobrovolnické organizace. Odbor prevence kriminality MV bude zajišťovat implementaci Koncepce včetně jejího vyhodnocení.

Obrázek 4.1: Schéma vztahů RADY DOBROVOLNICTVÍ k dalším subjektům působícím v oblasti dobrovolnictví

Zdroj: ACCENDO, 2018, Pozn.: RDC – regionální dobrovolnická centra; LDC – lokální dobrovolnická centra.

„Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice 2019 - 2025“ bude částečně (především tematická oblast A) implementována prostřednictvím realizace projektu „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“ (Rozvoj dobrovolnictví v ČR), reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0003724. **Koncepce bude implementována prostřednictvím dvouletých akčních plánů.** Příprava akčních plánů bude zahájena bezprostředně po schválení Koncepce. Akční plány budou obsahovat konkrétní opatření a aktivity, které budou mít přiřazeny gesce, zdroje, harmonogram, finance, budou uvádět formu vyhodnocení, atp. **Je nutné počítat s nutným personálním posílením pro implementaci Koncepce. Koordinátorem realizace Koncepce bude Odbor prevence kriminality MV.**

Implementační mechanismy musí být nastaveny tak, aby se zajistilo společné působení různých aktivit/projektů v jednotlivých opatřeních směrem ke stanoveným cílům v rámci tohoto koncepčního dokumentu.

Základními faktory implementace Koncepce jsou:

- a) Aktivní podpora vlády ČR a vedení MV a dalších centrálních orgánů;
- b) Důkladná a úplná příprava a naplánování implementace;
- c) Úplná a cílená komunikace (zejména mezi aktéry v území a orgány veřejné správy);
- d) Kompetentní implementační tým;
- e) Zapojení RADY DOBROVOLNICTVÍ a dalších aktérů do implementace (pracovní skupiny).

V rámci implementace bude Odbor prevence kriminality MV získávat zpětnou vazbu z terénu prostřednictvím:

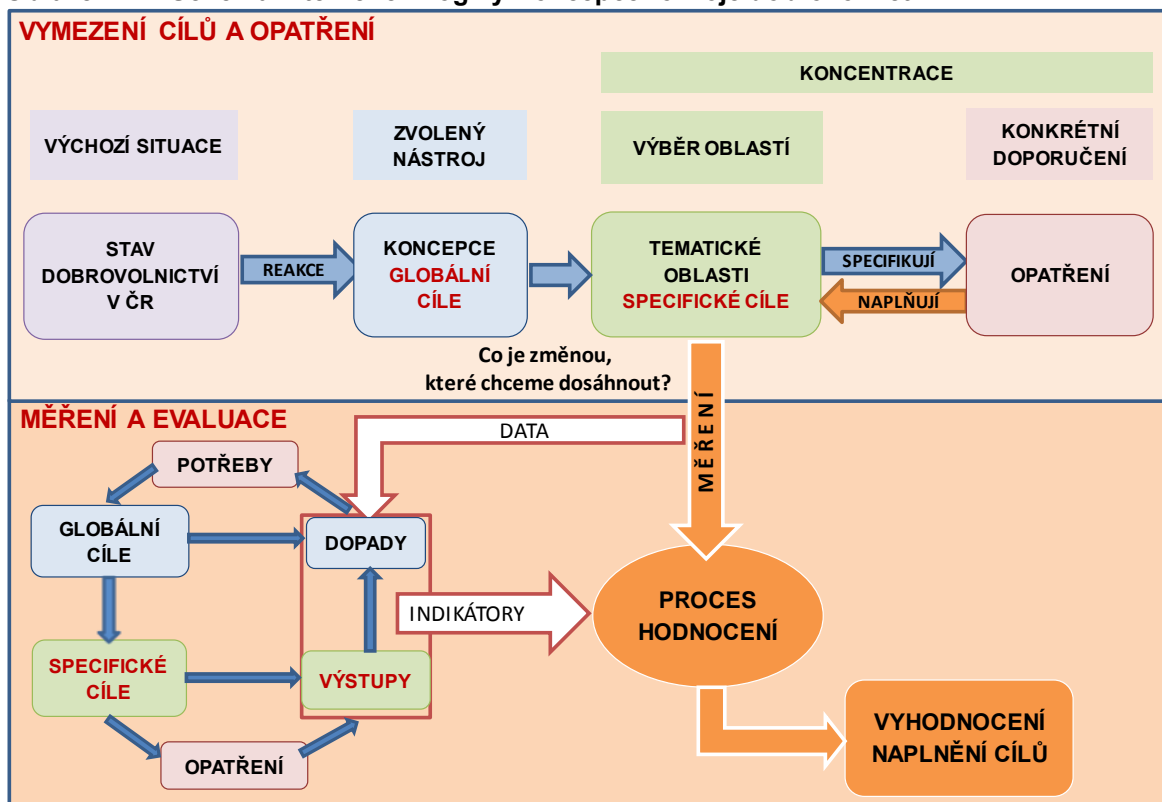
1/ Pravidelných podpůrných setkávání ke sdílení zkušeností 14 regionálních dobrovolnických center.

2/ Národní platforma dobrovolnictví (jejíž vytvoření bude iniciovat), která by společně propagovala dobrovolnictví, byla partnerem pro MV a další ústřední orgány státní správy.

4.2 INDIKÁTOROVÁ SOUSTAVA PRO HODNOCENÍ

Pro vyhodnocování „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice 2019 - 2025“ bylo zvoleno následující schéma⁴³ intervenční logiky, které se zaměřuje na globální cíle a jejich dopady. Specifické cíle jsou vztaženy k výstupům Koncepce.

Obrázek 4.2: Schéma intervenční logiky Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR

Zdroj: ACCENDO, 2018.

V rámci evaluace doporučujeme použít následující dopadové indikátory:

DI1/ Zvýšení počtu dobrovolníků (krátkodobých a dlouhodobých) na základě dat ČSÚ (dle nové validní metodiky).

DI2/ Zvýšení počtu hodin dobrovolné činnosti (dle oblastí) na základě dat ČSÚ (dle nové validní metodiky).

⁴³ Schéma intervenční logiky ukazuje vztahy mezi výchozí situací, zvolenými nástroji, výběrem oblastí a konkrétními doporučeními, které naplňují specifické cíle. Zároveň je zde znázorněn proces hodnocení, který je zaměřen na vyhodnocování naplnění globálních cílů prostřednictvím měření dopadů a naplnění specifických cílů prostřednictvím výstupů. Pro stanovení dopadů a výstupů jsou navrženy indikátory, které jsou součástí vyhodnocení naplnění cílů.

D13/ Zvýšení znalosti o dobrovolnictví u veřejnosti (co to je, příklady dobrovolnických akcí v okolí) na základě reprezentativního průzkumu veřejného mínění dle metodiky⁴⁴.

D14/ Růst společenské prestiže dobrovolnictví (důležitosti vnímání hodnoty dobrovolnictví) na základě reprezentativního průzkumu veřejného mínění dle metodiky.

V následující tabulce je navrženo 21 indikátorů výstupů Koncepce.

Tabulka 4.1: Návrh indikátorů výstupů Koncepce

Specifický cíl	Návrh indikátorů výstupů Koncepce
AS1/ Podpořit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví prostřednictvím soukromoprávních regionálních dobrovolnických center.	1. Vznik 14 regionálních dobrovolnických center. 2. Evaluační zpráva z PROJEKTU.
AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit.	3. Vznik regionálních strategií rozvoje dobrovolnictví. 4. Počet zapojených krajů do realizace regionální strategie rozvoje dobrovolnictví. 5. Vymezení činností RDC.
AS3/ Vytvořit institucionální prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni včetně překonání resortního přístupu a zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR.	6. Udržení a rozvoj stabilní podpory stávajícího systému (vyplývajícího ze současné legislativy) udělování akreditací a poskytování dotací akreditovaným programům/projektům dobrovolnických organizací. Personální a finanční posílení OPK MV. 7. Vznik RADY dobrovolnictví, počet jednání RADY za rok. 8. Počet rezortních dotačních titulů umožňující kofinancování vlastního podílu prostřednictvím dobrovolnické činnosti.

⁴⁴ PROCES (2016) Optimalizace sběru dat ve veřejné správě. Certifikováno na Ministerstvu vnitra ČR. Dostupné na <<http://kvalitavs.cz/regulatorni-zatez/optimalizace-sberu-dat/>>.

Specifický cíl	Návrh indikátorů výstupů Koncepce
AS4/ Podpořit efektivní monitoring dobrovolnické činnosti, který prokáže společenský a ekonomický přínos dobrovolnictví.	9. Počet ministerstev, která zavedla jednotné vykazování finanční hodnoty dobrovolnické činnosti a její hodinové dotace z hlediska veřejných výdajových programů v oblasti kofinancování. 10. Vytvoření jednotného systému pro evidenci projektů v oblasti dobrovolnictví, včetně evidování výstupů z jednotlivých projektů a programů. 11. Realizování výběrového reprezentativní šetření dobrovolnictví v domácnostech. 12. Návrh validní metodiky pro vykazování evidence dobrovolníků.
BS1/ Zvýšit kvalitu poskytovaných dobrovolnických činností využíváním akreditovaných vzdělávacích aktivit zajišťujících profesionalizaci managementu dobrovolnictví.	13. Získané akreditace RDC na vzdělávací kurzy zaměřené na koordinátory dobrovolníků. 14. Počet realizovaných kurzů. 15. Počet proškolených osob.
BS2/ Podporovat profesionalizaci služeb dobrovolnických center při pokrytí celého území České republiky.	16. Vytvoření standardů pro fungování regionálních dobrovolnických center. 17. Zavedení způsobů evaluace kvality dobrovolnických center/dobrovolnických organizací.
CS1/ Propagovat dobrovolnictví v České republice efektivními a moderními komunikačními kanály.	18. Realizace propagační kampaně na všech úrovních. 19. Počet zapojených subjektů, webů a dalších ICT forem do propagační kampaně. 20. Vyhodnocení dopadů propagační kampaně.
CS2/ Připravit informaci o dobrovolnictví a dárcovství a zprostředkovat ji žákům základních a středních škol.	21. Zavedení výuky k dobrovolnictví do Rámcových vzdělávacích programů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. MARČEK, E. MRAČKOVÁ, A. Analýza dobrovolnictva na Slovensku. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2009. 113 s. ISBN: 978-80-8083-844-7.
- ČSÚ Satelitní účet neziskových institucí. SA000109 Agregace neziskového sektoru: pracovníci za rok 2015. Praha: ČSÚ, 2017.
- FRIČ, P. VÁVRA, M. Tři tváře komunitního dobrovolnictví. Praha: Agnes, Hestia, 2012. ISBN978-80-903696-9-6.
- FRIČ, P. POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století. Praha: Agnes, Hestia, 2010. 263 s. ISBN: 978-80-903696-8-9
- HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; PILÁT, M. a kol. (2018) Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Ostrava: ACCENDO. 2018.
- HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; a kol. Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Část A Popis dobrovolnických organizací a příkladů dobré praxe v zahraničí. Ostrava: ACCENDO. 2018.
- HRUŠKOVÁ, A. a kol. Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Část B Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR. Ostrava: ACCENDO. 2018.
- MPSV Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017. Praha: MPSV. 2013. Dostupné na <https://www.mpsv.cz/files/clanky/20848/NAP_2013-2017_070114.pdf>
- MŠMT Koncepce podpory sportu 2016 – 2025. Dostupné na <<http://www.msmt.cz/sport-1/koncepce-podpory-sportu-2016-2025>> Praha: MŠMT, 2016.
- PILÁT, M. Kapitola 9 Management dobrovolnictví. Supervize a hodnocení a ocenění dobrovolníků In: Vybrané kapitoly z dobrovolnictví a dobrovolnické praxe. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2015.
- PROCES Optimalizace sběru dat ve veřejné správě. Certifikováno na Ministerstvu vnitra ČR. Dostupné na <<http://kvalitavs.cz/regulatorni-zatez/optimalizace-sberu-dat/>>. Ostrava: PROCES, 2016.
- TOŠNER, J. a kol. Metodika dobrovolnictví v sociálních službách. Praha: HESTIA, 2012. 64 s.
- Van den BOS, C. M., Using Volunteering Infrastructure to Build Civil Society Erasmus University. Rotterdam, 2016.

INTERNETOVÉ ODKAZY

www.cev.be

www.civiq.nl

www.csv.org.uk/volonteurope

www.dobrovolnici.cz

www.dobrovolnik.cz

www.donorsforum.cz

www.eeagrants.cz

www.esfcr.cz

www.fhs.cuni.cz

www.fnmotol.cz

www.hest.cz

www.iave.org

www.mpsv.cz

www.msmt.cz

www.mzcr.cz

www.mvcr.cz

www.neziskovky.cz

www.obce.cz

www.portal.gov.cz

www.remedium.cz

www.supervize.org

www.volunteer.cz

www.volunteernet.cz

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1.1: Schéma tří úrovní	14
Obrázek 2.1: Počet akreditací udělených v letech 2003 až 2017	22
Obrázek 2.2: Ocenění dobrovolnické práce za neziskové instituce sloužící domácnostem.....	46
Obrázek 3.1: Struktura návrhové části Koncepce	59
Obrázek 4.1: Schéma vztahů RADY DOBROVOLNICTVÍ k dalším subjektům působícím v oblasti dobrovolnictví	67
Obrázek 4.2: Schéma intervenční logiky Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR	69

SEZNAM TABULEK

Tabulka 2.1: Počet dobrovolníků a počet odpracovaných hodin	17
Tabulka 2.2: Komparace vybraných zemí v oblasti dobrovolnictví v letech 2008 až 2010	48
Tabulka 2.3: Podíl osob ve věku 18 +, kteří jsou členem organizace.....	49
Tabulka 2.4: Podíl osob ve věku 18 +, kteří vykonávají dobrovolně neplacené práce	49
Tabulka 4.1: Návrh indikátorů výstupů Koncepce.....	70